

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XVI.

V Ljubljani, 3. avgusta 1944.

Št. 31 (768)

Ce se avgusta po gorah kadi,
kupi si kožuh za zimske dni.

Slovenski rek

UREDNIŠTVO in UPRAVA: Ljubljana,
Miklošičeva cesta 14/III. Poštni predal
št. 253. Telefon št. 33-32. — ROKOPISOV
ne vračamo, nefrankiranih pisem ne
sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti
2 liri v znakah.

NAROČNINA: 1/4 leta 10 lir, 1/2 leta 20 lir,
vse leto 40 lir. Račun poštne hranilnice
v Ljubljani št. 15.393. Naročnino je treba
plačati vnaprej. — Posamezna številka
stane 1 lir, stare številke 2 liri. —
OGLASI po tarifi.

Eden izmed primorskih ubežnikov je pove-
dal, da je po obrazih spoznal, kdo je se za
komunizem in kdo ni več. Prav tako je pove-
dal, da bi velika večina zapustila gozdove,
če politični komisarji in drugi komunistični
ovaduh ne bi bili noč in dan na straži z na-
bitimi brzostrelkami in če jim ne bi zatrjevali,
da Nemci in domobranci vsakogar, kdor pride
iz gozdov, na mestu ubijejo.

Iz današnjega uvodnika

Težki boji v Normandiji še trajajo

Führerjev glavni stan, 1. avg. Vrhovno poveljništvo oboroženih sil je objavilo:

V Normandiji so vzdržale naše čete v hudih bojih vse sovražnikove napade med Hottotom in Viro. Nato so se izjalovile sovražni napadi, ki so jih podpirale močne oklepniške sile in silovit topniški ogenj. Sovražnika, ki je vdril na zahodnem krilu globoko med naše položaje, smo ustavili s protinapadom tik pod Avranchesom. Težki boji so bili v večernih urah na vsem bojišču. Na vzhodnem delu predmostja pončji je sovražnik stopnjeval svoje topniško delovanje do neprestane topniškega ognja.

Ponoči so izvedla težka boja letala uspešne napade proti zbirališčem sovražnih čet in pripravilnim položajem na področju severozahodno od Avranchesa. Torpedni letalci so poskušali v Seinskem zalivu 2 trgovinski ladi s 15.000 tonami.

V francoskem zaledju smo v boju ubili 60 teroristov.

Maščevalni ogenj »V1« na London je trajal dan in noč.

V Italiji je sovražnik spet obnovil svoje poskuse, da bi se prebil do Firenc. Ti so se zlomili ponovno ob nezlomljivem odporu naših oklepnih grenadirjev in padalskih fovev s težkimi in krvavimi izstrelki. Skromni krajevni vdori so bili zapahneni. Boji, v katerih se borita obe strani z največjo srčnostjo, so še v teku.

Na severnem pobočju Karpatov so prodrele sovražne sile proti cesli čez Beridski prelaz. Protinapadi so v teku. Med področjem Dnjestra in velikim lokom Visle so vrzle naše oklepniške divizije boljševike na več mestih naj, potem ko so uničile večje število oklepnikov. V velikem loku Visle so bili onemogočeni vsi poskusi boljševikov, da bi prekorčili reko, razen enega vpora za katerega se še bje bo. Pri Varšavi je trajal sovražni pritisk naprej. Med srednjim Bugom in Avgustovom so bili načrtno izvedeni krajevni umiki kljub močnemu pritisku sovražnika, ko so bili mnogi sovjetski napadi odbili. Zahodno od Kovna je napadel sovražnik na obeh straneh Memela brez uspeha. V Mariampolu divjalo ogorčeno polničenje boji. Tudi v Mitavi trajajo ogorčene borbe. Na področju pri Braju smo prodrelega sovražnika s protinapadi vrzli nazaj. Vzhodno od Dvine so bili vsi boljševiški napadi razbiti s protisunkmi. Na ožini pri Narvi vberai sovražnik ni nadaljeval svojega velenapada zaradi visokih izgub. Slabotneji napadi so se vsi izjalovili.

V uspešni borbi proti sovjetskimi velenapadom zadnjih dni so se odlično izkazale 3. germanski SS oklepniški zbor pod vodstvom SS-Obergruppenführerja in generala voine SS Steinführerja s germanskima protosovjetskima divizijama SS »Nordland« in »Nederland« 20. estonska protosovjetska divizija, 11. vzhodno-pruska pehotna divizija, kakor tudi na kopnem razmeščene enote voine mornarice, topniška vojska in metalecy granat.

V Finskem zalivu so uničile mine dva sovjetska iskalca min in neko strazno ladjo. Na istem področju so sestrelile zaščitne ladje voine mornarice in lovska letala 10 sovjetskih bombnikov.

Jate borbenih letal so posegle z dobrim uspehom v boje na zemlji v njih težkih ter uničile več ko 300 sovražnih vozil.

Severnoameriški bombniki so napadli večeraj Bukarešto in področje pri Ploestiu. Nemške in romunske letalske obrambne sile so uničile 11 sovražnih letal. V varstvu gostih oblakov so izvedli severnoameriški bombniki strahovalne napade na mesta München, Mannheim, Ludwigshafen in Frankfurt. Kljub težkim obrambnim poizvedam je bilo sestreljenih 15 sovražnih letal.

Vojna mornarica in letalstvo sta potopili v mesecu juliju 25 tovornih in prevoznih ladi s 149.000 tonami, 20 nadaljnjih prevoznih ladi s 110.000 tonami je bilo poškodovanih. Od sovražnih bojnih ladi je bilo potopljenih: 2 krizarki, 10 rušilcev, 1 fregata, 1 iskalce min, 2 strazni ladi in 11 brzih bojnih čolnov. Ena bojna ladja, 4 krizarke, 11 rušilcev, en torpedni čoln, 2 posebni izkrcevalni ladi in več brzih bojnih čolnov pa so deloma težko poškodovale bombe, torpedi in granate. Pomorske voine sile, protiletalsko topništvo na trgovinskih ladih in mornariško protiletalsko topništvo so sestrelili v času od 1. do 31. julija 196 sovražnih letal.

Iz vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva v preteklem tednu:

V Normandiji je sovražnik v zadnjih dneh na vsem bojišču jugozahodno od Caena pa do zahodne obale polotoka Garentina silovito napadal. Severozahodno od Torigny sur Vire so se izjalovili vsi sovražnikovi napadi in smo prešli v protinapad. Posebno sr-

Dr. Göbbels o atentatu na Hitlerja

»Vojna bo dobila novo lice!«

Podrobnosti o dogodku 20. julija. Zarotniki so izvedli atentat z angleškim razstrelivom. — Proizvodnja nemške vojne industrije stalno narašča. »Sovražnik bo postavljen pred popolnoma nova dejstva.«

Berlin 27. jul. Minister dr. Göbbels je podal v sredo zvečer v radijskem nagovoru nemškemu narodu poročilo o dogodkih 20. julija in o zaključkih, ki so tem dogodkom sledili.

»Mislim sem,« tako je izjavil pri tem med drugim, »da bom moral še nekaj dni čakati, da bodo odkrita tudi zadnja ozadja teh sramotnih polnih dogodkov. Sedaj pa je vse odkrito. Ničesar ni, kar bi se moralo zamolčati ali olepsati. Dogodki so tako jasni in razumljivi, da lahko spregovore sami o sebi. To bom storil v treznem in neolepšanem poročilu o stanju. Nemški narod ima vse podlago, da črna iz tega ojačen gotovost bodoče zmage našega pravičnega, pod božjim varstvom stoječega boja in tudi naši sovražniki se bodo kaj malo vdalj nadi, da jim je ta nesramen in zahrbljen napad, ki je bil izveden proti Führerju in njegovi državi, prinesel tudi najmanjšo korist.

Ko sem bil opolne preteklega četrtega v telefonskem pogovoru iz Führerjevega glavnega stana obveščen o sramoti polnem zločinu, ki je bil naprimer malo prej proti Führerju in njegovim najbližjim vojaškim sodelavcem, mi je bilo pri duši prav tako, kakor je bilo vsem Nemcem, ko je nekaj ur pozneje radio postal isto poročilo. Kratek trenutek sem imel občutek, ko da se mi majico tla pod nogami. Videl sem v duhu apokaliptične slike zrodovinske možnosti, ki bi nastala, če bi ta nesramen, strahopeten napad uspel, in ki bi zadele nemški narod, da celo Evropo. Nato pa je napolnila moje srce pobožna, zbrana hvalečnost. Jaz sem že mnogokrat to da nikoli tako jasno in zahrbljeno kakor tokrat doživel, da sta Führer in njegovo delo pod varstvom Previdnosti, ki ne trpi nobene nesramnosti in podlosti, ki bi ga zadržala, in da nam kaže pot božja usoda, ki vlada nad vsem človeškim delanjem, ki pravi, da mora biti to delo dopolnjeno, četudi naletiš na tako velike težave, da mora biti dopolnjeno, da je lahko dopolnjeno in da bo dopolnjeno.

Dva moja kolega ministra sta bila ravno pri meni v razgovoru ko sem dobil poročilo iz Führerjevega glavnega stana. Ta zahrbljen napad je mogel izvesti le zloben in zavrnjen človek in takoj sem vedel, v katerih krogih ga je treba iskati. Popoldne ob starih je pričela za njim stoječa majhna zarotniška klika, kakor smo pričakovali, plesli svoje mreže. Atentator, neki grof Stauffenberg, je dospel medtem v Berlin z letalom ter prinesel zlagano poročilo, da je Führer podlegel pri atentatu in da je sedaj prosta pot tem zločinskih častihlepnežem. Ti so naradili ta atentat, da bi oprostili nemško vojsko prispege ter bi jo pritegnili na svojo stran, kakor so mislili v svoji zaslepljeni blaznosti in bi jo uporabili v svoje zločinske namene. Pod pretezo da morajo ščititi politično vodstvo Nemčije, so dali berlinskemu straznemu batalionu povelje, da obkroži vladni okraj, s čimer je bila tudi njihova delavnost, ki bi kakor koli mogla odločevati, pri kraju. Malo časa so bili v posesti obveščevalnega aparata v Benderstrasse. Pozabili pa so, da sestavljajo berlinski strazni batalion, kakor tudi nemško vojsko, fanatični nacionalni socialisti in da je njegov poveljnik major Remer, ki si je pridobil pri zatritju te državi sovražne delavnosti veliko zaslugo, takoj prišel k meni ter zahteval navodil od mene.

Majoria Remeria se zvezala takoj po telefonu s Führerjem in Führer sam mu je dal jasna in razumljiva povelja o nadaljnjih ukrepih. Ta telefonski po-

ditji boji pa divjalo južno od Sourdevala in južno od Cerencesa.

30. julija so oddelki naših lovskih in borbenih letal sestrelili v bojih v Normandiji 6 sovražnih letal. Ponoči so naša letala uspešno napadla sovražnikova zbirališča jugozahodno od Caena in na področju jugozahodno od St. Lóa.

Na francoskem ozemlju smo uničili v tem tednu 505 teroristov.

V Italiji je sovražnik v zadnjem tednu skušal prodreti do Firenc, a ko je vdril jugozahodno od mesta v naše položaje, smo ga s protinapadom vrzli nazaj. Pri očistevalnih akcijah v italijanskem zaledju smo v času od 12. maja do 24. julija ubili 8300 teroristov, 7500 jih pa ujeli. Na vzhodnem bojišču se je v zadnjih dneh posebno poostila bitka na vsem področju od Karpatov do Finskega zaliva. Na velikem kolenu Visle so vrzle naše čete sovražnika, ki je prekorčal reko nazaj. Na področju pri Varšavi smo sovražniku onemogočili prodor proti mestu. Ko smo odbili ponovne sovjetske napade na Siedelece, so se naše čete umaknile nekoliko proti severu. Sovražnik se je polastil mesta Kovna kljub ogorčenemu odporu naših čet.

govor spada k najrazburnejšim spominom v mojem življenju. Mlad častnik nemške vojske, ki se je izkazal na bojišču in bil odlikovan s hrastovimi listi k viteškemu križu, je počaščen, da sprejema iz ust svojega Führerja in vrhovnega poveljnika direktna navodila, in sicer v uri, ko je potrebno hladnokrvno in bliskovito ravnanje. Povelja se glase, da je treba izdajalsko tolpo takoj zatreti in zločince prijeti. V nekaj minutah je strazni batalion odtegnjen od svojih mest v vladnem okraju in zbran v mojem vrtu. Na prošnjo majorja Remeria sem govoril zbranim možem, jim razložil jasno dejansko stanje ter pri tem doživel izbruh srda in ogorčenja kakor ga doleži se nisem nikoli spoznal. Takoj po končanem govoru so zagrabil častniki in vojaški strojnici in puške, da bi se pripravili za obrat. Od vseh strani so navali name, da ne prepuštam nobenemu drugemu oddelku kakor njim čast, da s krvjo izdajalcev sami operajo sramoto, ki jo je skušala zarotniška drhal pripraviti nemški vojaški sunki.

Medtem so se javljali iz Berlina kakor tudi iz bližnje in daljne okolice poveljniki tukaj nameščenih oddelkov čet, pehotnih in oklepniških šol, skupin protiletalskega topništva in lovev, orožja SS, policije in drugih enot in njihne noče prepuštili drugemu prednoslu, da bi uničili izdajalsko gnezdo. Strazni batalion je dobil povelje.

Benderjev blok je bil obkrožen, ne da bi padel en strel, kajti tudi v njem se je vse dvignilo proti izdajalski kliki. Ta je že razorožena, sedi popolnoma brezmočna in zapuščena v neki službeni sobi ter poskuša vsa obupana predstavljati vlado. Neki general, ki se je doslej v vojnem vodstvu odlikoval je s tem, da je vsako veliko odločitev sabotal in kolovodja zarotniškov. Neki generalni polkovnik, ki je bil že pred leti odstavljen in upokojen, ker je doživel pri najmanjši obremenitvi zlom živcev, bi naj prevzel edilno vodstvo države. Zato je prišel tudi v civilni obleki, kar predstavlja edino stvarno domnevo, ki jo prinaša za svojo novo službo. Neki drugi generalni polkovnik, ki je bil zaradi svojega strahopetnega umika na vzhodnem bojišču že pred dolgim časom izločen iz vojske in ki so mu bile odvzete pravice nositi uniformo, je izbran, da vodi nemško vojsko. Zločinski atentator grof Stauffenberg je politični svetovalec. Tem se je pridružil še nekaj nepomembnih činov in stalištev, ki so bili urno aretirani, ne da bi se vsaj malo upirali. Takoj na mestu sestavljeno izredno sodišče je obsodilo očito krivde na smrt ostali pa so bili prepeljeni v varstvo. Pluton straznega bataliona je izvršil eksekucijo. Prisegolomni zločinci so doživeli spodaj na dvorišču zasluženo smrt. In s tem je vsa akcija pri kraju.

Oprostite mi, da vam ne poročam o nadaljnjih posameznostih. Te so za udeležence zarote tako sramotne, da bi moglo le zmešati dejansko stanje. Bistveno se mi zdi, da je vojska sama zatrla poskus puča nekaj zločinskih

Führerjeva rešitev je čudežna

Ravnokar sem prišel iz Führerjevega glavnega stana, kjer sem prebil nekaj dni. Slišal sem vsa poročila in navedbe vseh prič, ogledal sem si prostor, v katerem je bil izveden atentat in lahko rečem le, da snolh ni več nobenega čudeža, če ni bila rešitev Führerja iz največje življenjske nevarnosti pravi čudež. Atentatorja je odposlal eden izmed aretiranih generalov k dozdnevnu poročanju o razgovoru o dnevnem stanju. Prinesel je razstrelivo v aktivki v sobo za razpravljanje o položaju ter je hotel v določenem trenutku pod pretezo, da jo poslavi na tla, poriniti direktno pred Führerjeve noge. Generalni polkovnik Kortzen, ki je stal neposredno za Führerjem, je bil hudo ranjen in je v soboto zaradi dobljenih poškodb umrl. Sila eksplozije je vrzla udeležence razgovora več metrov daleč skozi okno in raztrgala v cunje njihove uniforme. V vsem prostoru je bilo v obsegu ogromnega detonacijskega vala, ki ga je izjaval razstrelivo, le eno mesto, ki se ga ogromna sila ni dotaknila, in to je bilo mesto, na katerem je sedel Führer ob mizi z zemljevidi. Mizo z zemljevidi je sila eksplozije zagnala no prostoru. Führer pa je ostal nepoškodovan, doživel je le majhna udarca, opekline in brazgotino na čelu. Ne sramujem se priznati, da sem človek, ki veruje v zgodovino, to se pravi, da verujem v to, da ima zgodovina smisel in logiko, četudi jo včasih šele pozno spoznamo. To me ščiti tudi proti nevarnosti, da bi tudi le kdaj dvomil o tem, da bomo vkljub vsem obremenitvam ob koncu te vojne zmazali. Moja vera v globok smisel zgodovine je naša 20. julija obnovile.

no polrditev. Zgodovinski materiatisti se bodo morda nad tem smejali, toda jaz sem vkljub temu o tem trdno prepričan, da je vzela usoda Führerja v tej tragični uri v svoje milostno varstvo, ker ga hoče pripraviti za še večjo bodočnost in jaz imam občutek, da je tudi naš narod v svoji skupnosti istega prepričanja.

Kako bi bilo drugače možno, da bi tako temen dan dal narodu tako močnega vzpon? Sovra ni časopisi so pisali še dva dni po 20. juliju, da pohaja zarotnikom počasno strlivo in da obstoji nevarnost, da bodo morali kmalu kapitulirati, kar bo berlinsko prebivalstvo zelo razžalostilo. Medtem pa se je dvignila v vsej Nemčiji le ena edina zahvalna molitev milijonov k Vsemogočnemu, da je obvaroval Führerja in ga rešil svojem narodu. Tega zuna v svetu ne bodo razumeli in zato nas zmerom napačno cenijo. Da je bila izdajalska družba istega mišljenja, je dokaz za to, da ni poznala našega naroda in ni imela z njim nobenih notranjih vezí.

20. julij predstavlja nasprotje znaka moralnega propada našega naroda. Minister dr. Göbbels je objavil dodatno zaključke, ki jih je treba potegniti iz navedenih dogodkov. »Mi moramo,« je dejal, »si skozi pekel odporov, obremenitev in nevarnosti, preden dospemo na koncu poti v svobodo in na čisti zrak. Jasno je, da ne smemo v tej usodopolni borbi za naše življenje naših sil niti najmanj hraniti, v nasprotju z njimi moramo neomajno in brez preumislevanja poseči v borbo, v kolikor nam je to le mogoče. To hoče tud vsa naroda. Nadaljevanje na 2. strani

Materialni in moralni položaj tolovajstva

Vsa poročila onih, ki se jim je v zadnjem času posrečilo pobegniti iz gozdov, soglašajo v tem, da je komunistična »osvobodilna vojska« v vsestranskem upadanju, a ne samo fizično, temveč tudi moralno. To razkranje se je pričelo že pred več meseci zaradi usodnih porazov protikomunističnih čet in splošnega razvoja dogodkov. Najhuje je pa vplivalo na gošarje uničenje Titovega glavnega stana v Bosni. Čudovito smelemu podjetju nemških padalcev se je posrečilo, da so uničili ali ujeli ves komunistični štab skupaj z zastopniki »zaveznikov«.

Tako je ostalo vse »mogočno« gibanje na Balkanu brez vodstva na terenu, in preostale razbojniške čete so razkropljene na vse strani ter niso nikjer več sposobne združiti se v večje akcije. V vsej Srbiji je že davno konec banditov, prav tako so tolovaji izgubili Črno goro in Hercegovino, v Bosni pa se skrivajo le še posamezne tolpe od odljudenih krajev. Iz Like so komunisti skoraj popolnoma izginili, v zahodni Hrvatski so pa prav te dni doživeli nove usodne poraze s strani nemških in hrvatskih čet, ki so prikorakale v smeri Bele Krajine.

Nič bolje ni tolovajem na slovenskem ozemlju. Oslabljeni so tako, da niso več sposobni za nobeno večjo napačno akcijo. Nekatere divizije so se skrile na revne čete, in kjer se skušajo vdreti v kako vas, store to le zaradi lakote, ki jih čedalje bolj tare. V najnovjšem času so na vsem področju potisnjeni v defenzivo, a se tudi v tej, če le morejo, izmaknejo spopadu z najhitrejšim begom. Tako se njihovo ozemlje stalno krči, z njim pa tudi možnost prehrane. Zadostno hrane so samo še voditelji in višji politični komisarji, a navadni bojeviki in prisilni mobiliziranci morajo marsikdaj pošteno stradati in si po lastnih izpovedih ne žele nič več drugega, kakor da bi se mogli kdaj spet do siteda najesti in v miru odpočiti.

Večina moštva je v civilnih oblekah, ki pa na njih že razpadajo v cunje, še slabše je z obnavlom. Tudi tisti, ki še imajo uporabne čevlje, so jih morali čez poletje sezuti in spraviti za zimo. Tako je »osvobodilna vojska« na našem ozemlju zdaj v celoti bosa. Voditelji pa spravljajo v samo njim znana skrivališča. Očitno pričakujejo zase še hujsih časov in ne verujejo v izboljšanje niti ob koncu vojne. Vse to demoralizacijo toln še povečuje ter ubija zadnjo vero v zmago.

Poznavalci tolovajskih razmer soglašajo tudi v tem, da je na vsem slovenskem ozemlju zdaj kvečjemu še samo par tisoč »osvobodilcev«, in to računajo zraven tudi badoglovce ter ostale tuje zaveznike. Toda velika večina teh čet je sestavljena iz prisilnih mobilizirancev, ki sodelujejo samo iz strahu pred komunističnimi voditelji, ki jih strahuje in kaznujejo vsak poskus pobega s smrtjo. Zato je razumljivo, da je navdušenja za komunistične nauke in cilje vsak dan manj. Celo mnogi, ki so bili v prvih časih pridobljeni za komunizem, se zdaj odvrčajo od njega. V komunističnem pravoverju vztrajajo samo stari komunisti, ki so vsi seveda na vodilnih in ukazujočih mestih. Toda tudi teh se polasča malodušje.

Razvoj vojne in političnih dogodkov v zunanem svetu je v zadnjih mesecih v zvezi s porazi na domačem terenu omajal celo v samem vodstvu vero v dosego zastavljenih ciljev. Že nekaj časa ne govorje nič več s prejšnjim ognjem o boljševiškem raju, katerega so prej obljubljali na slovenski zemlji s stodoletno gotovostjo. Zdaj je pripuščaj možnost, da njihče ne ve, kako se bo prav za prav končal in da je zato treba taktiko revidirati in ravnati previdno pri nadaljnjih odločitvah. Zelo zanimivo je pa tudi dejstvo, da vstopa Titovih zastopnikov v jugoslovansko emigrantsko vlado niso sprejeli z navdušenjem, kakor bi bilo pričakovati.

Naravnost tragična je usoda ljubljanske gospode, ki je šla v gozdove s špekulantskim upanjem, da si bo tam pridobila vplivna mesta in korita po »zmagici«. Komunisti so jo potisnili tako v stran, da nima nikjer nobene besede, mora pa izvrševati na višje ukaze vse tisto, s čimer se najbolj osovraži in onemogoči za vso bodočnost. Razni gospodje bivši častniki so dejansko ponižani v položaje slug svojih komunističnih komandantov in političnih komisarjev, ki niso imeli v bivši jugoslovanski vojski nobenega čina, ali pa so bili kvečjemu nižji podčastniki. Skoraj vsi so zagrenjeni ali apatični in mislijo samo še na to, kako bi se izmazali in odnesli celo zožo.

Zanimiv je dalje položaj tistih Primorcev, ki so jih komunisti izmamili v gozdove z nacionalnimi gesli. Do redkih izjem so že davno vsi izpregledali komunistično igro in se dobro

zvezdica, da so komunisti. Tistim, ki jim zaupajo, to tudi odkrito priznajo. Razočarani se znajo spoznavati in sporazumevati celo s pogledi. Eden izmed prvotnih ubežnikov je povedal, da je po obrazih poznal, kdo je se za komunizem in kdo ni več. Prav tako je povedal, da bi velika večina zapustila gozdove, če politični komisariji in drugi komunistični ovadniki ne bi bili noč in dan na straži z nabitiimi brustrelniki in če jim ne bi zatirjali, da Nemci in domobranec vsakogar, kdor pride iz gozdov, na mestu ubijejo.

Kljub temu se dogodi vsak dan, da kdo izvine, bodisi da se sam javi oblastvom, ali pa da gre med skrivane, ki se povsod hitro množijo, zlasti tudi na Primorskem. Pri prebivalstvu so tolovaji povsod zasvojeni in kjer se gospodarijo, se jim ljudje okore samo zato, ker se boje umorov in poizvov. Le prav majhno je število hiš, ki so na strani komunistov, toda to so zvečine družine raznih pokvarjenec in izkorenjenec, ki so bile že prej v sramoti postenim slovenskim vsem. Takih se izogibljajo celo prisilni mobiliziranci med tolovaji.

Posledice komunističnega osvobodjevanja se kažejo ne samo na Dolenskem, Notranjskem in drugod v razredjenju prebivalstva, ampak tudi na Primorskem, posebno na Gorškem. Od ljudi, ki so jih komunisti lani septembra in oktobra mobilizirali, jih je zelo veliko izgubilo življenje. Iz neke vasi na Vipavskem, ki šteje 500 duš, jih je padlo pri komunističnem osvobodjevanju doslej 25, več kot četrtina vseh odraslih moških. Neka še manjša vas, ki šteje le 300 duš, obkrojuje 20 fantov in mož. Približno tako je razmerje izgub tudi po raznih drugih tankjšnjih vaseh.

Našli smo za izpremembo na tem mestu samo gola dejstva brez vsakih komentarjev in tako, kakor so jih izpovedali tisti, ki so bili sami več mesecev deležni življenja med tolovaji. Da ne lažemo, dokazuje že njihova zunanjsčina. Treba jih je bilo samo pogledati po pribegu iz gozdov: raztrgane, bose, ušive, shujšane in sestradane. Vendar se bodo gotovo še našli v ljubljani salonski ofarji, ki bodo trdili, da lažemo mi. Tem svetujemo, naj sami odidejo v gozdove. Za njimi prav gotovo ne bo žaloval noben posten Slovenec, pač pa bodo oni sami žalovali že prvi dan za svojo pametjo, ki so jo izgubili v mrzlici ofilie acute.

Nadaljevanje s 1. strani

boče dati tudi zadnje in če je potrebno vse kar ima za to vojno. V deželi sami razpolagamo z ogromnim potencialom sil, katerega odrbšen del, toda ne ves, bo izrpan.

Totalna vojna je zapoved ure

Führer je že v svojem polnočnem radijskem nagovoru dne 20. julija objavil, da je imenovan minister Heinrich Himmler za vodjo rezervne vojske v Nemčiji. Njegova naloga bo v tem, da bo poleg reorganizacije vsega aparata rezervne vojske, ki je v domovini in ki šteje močne oddelke vojske, dobro izšolan in poslat na bojišče množestevilne divizije. S tem nastane problema bomo sedaj pretresali z nacionahno-socialistično energijo. Uspehi ne more in ne bo izostal.

Minister za oborožitev in vojno proizvodnjo Albert Speer je s svojim pomembnim delom in z lastnim genialnim poenostavitvenim procesom dvignil nemško oborožitveno proizvodnjo in takem obsegu, da vzbuja občudovanje in začudenje. Sovražni letalski napadi niso mogli prizadejati naši vojni proizvodni nobene resne škode, nasprotno, niso mogli onemogočiti niti tega, da ne bi izdelava orožja in streliva od meseca decembra napredovala. Karaščanje proizvodnje pa se nadaljuje in še davno ni doseglo svojega vrha.

Sicer potrebujemo za to velike množice delovnih sil in predvsem nemških, ker te tvorijo ogroditelne oborožitveni podjetji, na drugi strani je treba nadomestiti mlade moške, ki odidejo iz oborožitvenega gospodarstva v vojsko. Zato je potrebno silo nemške domovine izravnati v še mnogo večjem obsegu in to postaviti v borbo še bolj kakor doslej.

Totalna vojna je zapoved ure. V deželi kakor tudi na bojišču bo sprostila toliko sil za proizvodnjo, da nam ne bo preveč težko obvladati težave, ki se v vojnem položaju vedno pojavljajo. Kako malo vzroka ima sovražnik za zmagoslavje, bodo pokazali naslednji meseci.

Položaj na bojiščih, posebno na na vzhodnem bojišču se bo zaradi predvidenih ukrepov kmalu spremenil in sicer bistveno v našo korist. Vojna bo dobila novo lice in našim sovražnikom bo običaj v grlu triumfalni krik. Menili so, da nam bodo z 20. julijem zadali uničujoč udarec. A na nas le pretresli. Posledice na ne bomo trpeli mi, ampak oni.

K temu pa pride še nekaj drugega: Mi smo morali ob spoznanju časne tehnike sovražnikove premoči na nekaterih področjih začeti znova. Postala nam je jasno že davno, da bomo premagali nasprotno stran ne le s preoklapanjem njenih temveč z ustvarjanjem novih sredstev in novih možnosti tehnike voine. Tako tu ni bilo govora o tem, da bi dohiti naskok, ki je imel sovražnik temveč o tem, da bi sovražnika prehiteli. To se je zgodilo v zadnjih dveh letih na najrazličnejših področjih vojne tehnike. Rezultati odločilnega razvoja bodo prišli na bojišča polih vedno bolj in bolj do izraza. Uporaba novega orožja V1 je k temu neke vrste nvd.

Odločilno v tem razvoju na je, da se giblje v pomembnem novem okviru, tako da upravljeno pričakujemo, da bo sovražnik postavljen pred popolnoma nova dejstva in bo zato precej neprimaven.

Če danes zahteva britanska javnost obrambna sredstva proti orožju V1, ki je popolnoma razumljivo zakaj najbistvenišča prednost tega orožja ni v tem, da je letela bomba brez posadke,

Dne 19. julija je patrulja novomeških domobrancev našla pri vasi Debeče na 20 komunistov in začela streljati nanje. Iznemadnji razbojniki so pričeli bežati, a vseeno jih je devet obležalo na bojišču.

Dne 20. julija so hoteli banditi narediti domobrancem zaselo in preprečiti, da bi njihova patrulja nadaljevala pri Zumberku svojo pot. A posleno so se zmotili. V boju, ki se je zaradi te zasede vnel, so padli trije banditi, izmed domobrancev pa niti eden.

Dne 24. julija se je patrulja domobrancev spopadla z razbojniki v Srednji Slivnici. V bitki je obležalo 6 banditov. V zadnjem tednu so domobranci izvedli ponovne pohode na Gorjance in prizadejali tankjšnjim komunistom hude izgube. Preganili so jih iz marsikatero utrdb in jih prisilili, da so morali na begu odvračati mnogo streliva in drugega blaga. Huda bitka se je vnela v Koroški vasi in pri Podgradu. V tem spopadu so imeli komunisti 23 mrtvih, domobranci so jim pa zaplenili dve lahki strojnici in deset pušk.

Hud boj med domobranci in banditi se je vnel tudi pri Dolžu. Tam sta padla poleg 23 komunistov tudi dva redca funkcionarja, in sicer komandant 11. bataliona ljubljanske brigade in polidelegat bataliona. V vseh spopadih preteklega tedna je po domobranci ugotovili v bojih v Gorjancih padlo izjemaj izmed pri Dolžu 80 banditov.

Ves čas po badoljevski izdaji so imeli komunisti v Beli krajini po-

polno oblast. Zato so si tam lahko uredili vse osrednje urade, tiskarne, skladišča in bolnišnice. V Beli krajini je bila cela vrsta izbranih tolv, ki so od tam hodile na pohode po Dolenski in še dalje. A zdaj so Nemci skupaj s hrvaško vojsko naredili konec komunističnim načrtom in jim s svojo odločevalno akcijo prizadejali hude izgube tako na ludeh kakor tudi na materialu.

Posebno hude borbe med komunisti na eni strani in Nemci in hrvaško vojsko na drugi strani so se vnele med Radoviči, Drašiči in Rosalnici. Komunisti so se uredili po zidanih in vseh in tako prizadejali tamšnjim prebivalcem veliko škodo. Zaradi premoči na strani Nemcev in Hrvatov so se na banditi morali kmalu umakniti, pustili so na bojišču mnogo mrtvih in vojnega materiala.

Hude bitke so nadalje Nemci in Hrvati bili še v okolici Krasice, Ribice, Slavelice, Soske in Zumberka. Poročila pravijo, da je tu padlo okrog 1000 banditov.

11. julija so komunisti izgubili Metliko. V bojih zanj so Nemci in Hrvati uničili dva komunistična bataliona Cankarjeve brigade. Od 4. bataliona ni ostalo skoraj nič moč. 3. batalion je pa izgubil več kot polovico moč. Komunisti so se po teh bojih razbežali na vse strani. Ena divizija je prešla Kolno nekoliko naprej od Vinice. 34. divizija je pa bežala v smeri proti Samoboru.

Domobranci oddelki so v zadnjem času očistili tudi vso okolico Kočevja in prepredili komuniste v oddaljeneše

Mikolajczyk ali Vanda Wasiljevskaja

Stockholm, 30. jul. Londonski Times se bavi v uvodniku in v posebnem poročilu svojega moskovskega dopisnika s polsko-sovetskimi vprašanji. Dopisnik piše: V polskih krogih v Moskvi računajo s prenositvijo nasprotstev med demokratičnimi elementi v polskem političnem življenju in izven dežele, pri čemer mislijo na odcepitev levega krila polske emigracije in njegov prehod k narodnemu osvobodilnemu odboru, ki je pod komunističnim vodstvom. Dopisnik pripominja, da so boljševiki Poljakov v Moskvi jasno povedali, da po združitvi takšen razvoj.

Uvodnik odobrava sodelovanje Poljakov, ki so pripravili delati z boljševiki. Članek izraža nato pomisleke glede teritorialnih pridržkov komunističnega polskega odbora, ki je zahteval nemško ozemlje do Odre. Kazalo, da so povzročile te zahteve v angleški javnosti hudo vznemirjenje, posebno ker v Londonu šele sedaj spoznavajo, da pomeni načrt komunističnega polskega odbora ne le prenesitev polskih me, marveč razširjenje meji Sovjetske zveze do Odre. To vznemirjenje se opaja tudi v tem članku, ki trdi, da ne predstavlja sporazum med Moskvo in polskim odborom nobene dokončne rešitve. Nadalje pravi članek, da te polske zahteve niso dokončne. Razen tega se ne more zagotoviti polska varnost in s polske akcije in tudi ne z razširjenjem polskih meji daleč preko polskih jezikovnih narodnostnih meji, marveč da morajo zavezniške velesile sprejeti vso potrebno odgovornost.

Stockholm, 31. jul. Observer poroča, da čaka predsednik polske begunske vlade Mikolajczyk v Teheranu na Stalinovo vabilo. Mikolajczyk je baje pripravljen pristati na sovjetske zahteve glede meji. List pripominja, da so sedaj polski zastopniki v Londonu mnogo bolj pripravljeni sprejeti v vladno koalicijo boljševikom prijazne elemente kakor so bili prej.

Bern, 31. jul. Londonski časopis »Tat« beleži o Mikolajcykovem potovanju v

temveč v tem, da li sovražnikova obramba in obrambni sistem ne moreta prav nič do živega. Slično bo z vsemi drugimi novimi orožji, ki jih bomo v kratkem vrgli v borbo na različnih odsekih bojišča. Imamo torej prednost, da smo sovražnika na tem ali onem sektorju vojne tehnike ne le ujeti, ampak celo prehiteli. Rezultati tega razvoja so v majhnem delu v stadiju preizkušni, zvečine pa že v izdelavi.

Sramoval bi se govoriti take stvari, če me ne bi dejstva za to upravičevala. Pred kratkim sem videl modern na nemško orožje, pri pogledu na katere mi srce ni la hitreje bilo, temveč mi je za trenutek zastalo. Nam vsem treba dokazati za silo tehnike, da se prepričamo o gotovosti naše bodoče zmage. Mi verujemo v nio, ker verujemo v nemški narod.

Sreča pa je tudi, da nam tako trdnost nazorov in nad potrinito realna dejstva in to je na področju naše oborožitvene proizvodnje danes bolj ko kdaj prej. Nemški izumitelni duh je prestal svojo preizkušnjo. Svet je moral doleteti časa čakati na to, da se je oglašil k besedi. Sedaj bo kmalu tako daleč. Sovražnik ni že čez goro, kakor to zatirajo njegovo vodstvo, temveč je še pred nio. To bo ponovno pokazal razvoj prihodnjih tednov in mesecev.

Verujem, tako je končal dr. Göbbels, da je nemški narod z vso bilanco 20. julija bolj zadovoljen kakor njegov sovražnik. Führer je kakor vedno ob kmalu naše države in vodi narod v varno roko skozi vse viharje in nevihte te vojne. Nas narod je hraber, priden in delaven in ima le eno misel, da se bori in dela, da bo zmaga naša. Zahvaljuje se Vsemogočnemu, da je vzel Führerja v svoje milostno varstvo, ter ga prosi, da stori to tudi v bodoče. Mi vsi pa bomo drug drugega prekosili v lučeh in zvestobi do nica in v veri v njegovo zgodovinsko poslanstvo.

Moskva: Mikolajcykovi razgovori z Edenom in Churchillom in washingtonska poročila kažejo, da polska vlada ne more računati z britansko-ameriško podporo. Britansko časopisje je javno odpravilo sleherni dvom o tem, da je Stalin Londonu važnejši kot Mikolajczyk.

Pogrebne svečanosti za generalom Kortonom

Berlin, 1. avgusta. Zlatih svečanosti v Tannenbergu, ki so se vršile na čast generalnemu polkovniku Güntherju Kortonu, žrtvi podlega zarotniškega atentata na Führerja, se je udeležil poleg vodilnih mož stranke, države in vojske tudi državni maršal Göring. Položil je na krsto nepozabnega šefa štaba Führerjev venec in v poslovnem govoru globoko ganjen opisal pokojnikovo neumorno in uspešno delo. Poleg državnega maršala Göringa se je udeležil pogrebnih del tudi generalni polkovnik Stumpf in v svojem govoru predvsem poudaril Kortonove zasluge za množestevilne uspehe nemškega letalstva.

Iz Führerjevca glavnega stana se je zlatih svečanosti udeležilo odposlanstvo z generalfeldmaršalom Keitelom in vrhovnim poveljnikom mornarice velikim admiralom Dönitzom na čelu. Nadalje so prisostvovali svečanostim še generalfeldmaršal von Richthofen, generalni polkovnik Keller, državni ministri Lammers, Selde, von Schwerin-Krosigk, državni vodja tiska dr. Dietrich in državni minister dr. Meißner.

Po svečanosti so krsto s truplom generalnega polkovnika Kortona odpravili na postajo v Hohensteinu, od koder so s posebnim vlakom v Berlin. Preden so pokojnika unepeljili, je izrazil generalfeldmaršal Milch še poslednje pozdrave Führerja in nemškega naroda.

Resen opomin von Papena Turčiji

Ankara, 1. avg. Nemški veleposlanik von Papen je obiskal turškega ministrskega predsednika Saradžogla z ozirom na poročila, da namerava Turčija prekiniti diplomatske in gospodarske odnose z Nemčijo. Nemški veleposlanik je zelo resno razložil turškemu ministrskemu predsedniku, da bi ta pod angleškim pritiskom nameravala prekinitev Turčiji dokončno onemogočila svobodno ravnanje, ki ga je doslej tako ponosno ljubosumno čuvala. Anglija hoče nedvomno s tem korakom prisiliti Turčijo, da bi stopila v vojno z vsemi za to doleži tako daljnosežnimi posledicami.

Izkušnja je ponovno dokazala, kako odlični pripomoček za gašenje zažigalnih bomb je pesek. Voda, če jo nimamo na razpolago v veliki količini, bo služila le za to, da omejimo požar. Zažigalne bombe so običajno narejene tako, da povzročijo v prostoru, kjer so se razpočile, mnogo majhnih požarov, katere se najlaže zaduši s peskom. Pesek moremo nametati z lopato ali kako drugače tudi od daleč in izza zaklona na žarišča razvijajočih se požarov.

Zato mora biti v vseh prostorih pripravljenega čim več peska, ki si ga vedno brezplačno vzamete iz deponij, ki jih je mestno županstvo postavilo po vseh delih mesta.

Razsušena in razkopana vdrta in kadi bodo spet uporabne za shranjevanje vode, ki nam bo služila za gašenje požarov, če jih večkrat na notranji in zunanji strani prebarvamo z lakom za železo.

Izgube komunističnih tolv

hrbe. V bojih pri Starem Logu ki ustvarja zvezo med Belo in Suho krajino, je padlo 5 komunistov, enega so pa domobranci ujeli. V roke domobrancev je prav tako prišlo tudi mnogo komunističnega orožja.

Tudi kraj Trzinje je postalo v zadnjem času prizorišče obračuna s komunisti. Tu so komunisti izgubili 5 mrtvih, števila ranjenih pa domobranci niso mogli ugotoviti, ker so jih banditi odpravili s seboj.

Neprijetno presenečenje so pripravili domobranci komunistom tudi pri Metnaju. Domobranci so vedeli, da se skrivajo v tankjšnji bližini terenci in so zato prodirali proti Gorici. Osredku in Pristavi. Domobranci so oddali v gosto grmičevje v bližini nekaj strelcev in se takoj lahko prepričali, da se niso zmotili. Komunisti so jim odgovorili, vnel se je boj in spet je padlo 6 banditov.

V noči s četrta na petek 28. julija je tolv komunistov napadla domobranci postojanko v St. Vidu pri Stični. Domobranci so napadli bandite od dveh strani in jih skušali obkoliti, a komunisti so jim ubežali, ker so zašli v nevarnost. Domobranci so jih zapodili prav do Zagradca. Tu je bila zbrana večja komunistična skupina, ki se je domobrancem uprla, a le za nekaj časa. Domobranci so jurili na Zagradec in po kratki borbi komuniste prepodili da so se v neredu razbežali na vse strani. V teh bojih je padlo nekaj banditov, precej je pa ranjenih. Mnogo prisilnih mobilizirancev se je jvalo domobrancem.

Srbi in Šubašičeva vlada

Beograd, 1. avg. Beograjski župan in policijski predsednik Jovanović je v govoru po radiu obrazložil stališče Srbov do Šubašičeve begunske vlade ter poudaril, da predstavlja ta tako zvana vlada zastarelo kombinacijo ljudske fronte. Sestava vlade, v kateri ni nobenega Srba, ki bi živel v emigraciji, kaže, da noben Srb ne more sodelovati z onimi, ki odrekajo srbskemu narodu pravico, da sam odloča o svoji usodi. Beograd je središče srbskega naroda in nobeni sklepi in proklamacije ne bodo vezali srbskega naroda, če ne pridejo iz Beograda, še najmanj pa taki, ki se tjejo državne ali pa vladne oblike.

ZAPLEMBAMOVINE UPORNIKOV

Po predpisanim postopku je zaplenjena imovina upornikov odveto dr. Cirila Krašovec, nazadnje stanujočega v Dol. Logatcu 164. Antena Lulika, moštra v tovarni »Saturnus« in gospodinja Ana Ferjančičeva nazadnje stanujočih v Ljubljani, Predovičeva 17.

Priglasite se za drvarjenje!

Preskrba mest z drvmi je med najbolj perečimi in težkimi nalogami, ki jih preskrbovalna oblastva morajo rešiti v vojnem času. Posebno zaradi pomanjkanja delovnih moči in prevzornih sredstev tudi preskrba Ljubljane z drvmi postaja vsak dan težja.

Zato vabi mestni preskrbovalni urad vse one moške od pričetka 19. do končnega 60. leta starosti, ki so sposobni za gozdna dela, naj se takoj — naikasnje pa do sobote 5. avgusta, prijavijo mestnemu županstvu v vratarjevi loži na mestnem trgu pri za to določenem uradniku, ki bo zapisal njih podatke.

Mislmo, da je vsak, ki je za tako delo sposoben, dolžan prijaviti se in takoj pomagati pri preskrbi Ljubljane z drvmi. Pripominjamo, da bodo delavci plačani tako kot so sedaj snloh plačani gozdni delavci, zlasti pa opozarjamo, da bo treba poseči po prisilnih ukrepih, če se na ta poziv ne bo javilo zadostno število delavcev.

Prijava živine in čebel

Na osnovi danega pooblastila Vrhovnega komisarja na operacijskem območju »Jadransko primorje« z dne 7. julija 1944, je prezident pokrajinske uprave div. general Rupnik izdal naslednje naredbo:

Vs. živina (kopitarji, govedo, prašiči, ovce, koze, kuni, perunina) in čebelnj panji v pokrajini, ki so v posesti kogar koli, se morajo v času od 31. julija do vstetega 8. avgusta t. l. po stanju z dne 30. julija t. l. prijaviti občini, kjer se redno nahajajo.

V prijavi morajo lastniki točno navesti vse podatke, kakor je predvideno v za to določenih obrazcih, ki jih občine prejemajo od šefa pokrajinske uprave. Te obrazce izpolnijo občinski uradi na podlagi podanih prijav prijavitelji pa morajo ločeno prijavi potrditi s svojim podpisom.

Kršitve prijavne dolžnosti po tej naredbi in neresnične ali nepopolne prijave kaznuje občinska oblastva prve stopnje z denarno kaznjo do 5000 lir ali z zaporom do 30 dni. V hujših primerih se lahko izreče poleg denarne kazni tudi zapor in odredni zaplemba neprijavljene ali nepravilno prijavljene živine in čebelnih panjev.

Vse spremembe (nakupi, skofitve, pričetek reje, prodaje, oddaje, pozni) pričetek reje, prodaje, oddaje, pozni) v stanju goveje živine in prašičev po 30. juliju t. l. se morajo še nadalje sprosti prijaviti preko občine Pokrajinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani po predpisu št. 7, naredbe o prijavi in zaporu goveje živine z dne 1. jun. 1943 št. 61. (Službeni list št. 147/44 iz 1943) oz. št. 8, naredbe s predpisi o klanju prašičev z dne 26. oktobra 1942 št. 195 (Službeni list št. 363/87 iz 1942).

Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu šefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Precedens za Turke

Bukarešta, 1. avg. »Sporazum z Rusijo, v katerega Turke tako silijo, ima sedaj svoj precedens v ureditvi poljskega vprašanja.« pravi »Curentul« v svojih razmotiranjih o zunanje-političnem položaju. »Turki so sicer zelo lojalni narod, vendar se ne bodo pustili premlevati iz rok v roke kakor Poljaki v Londonu. Dogovarjati se ne pomeni nič več, kot zanimati se za zahteve druge strani. Sporazumelji se pa je nekaj drugega.« Slnosni diplomatski položaji in odnosi med zavezniški in boljševiki označuje časopis z ugotovitvijo, da imajo le poslednji jasen in obsežen načrt, Angležji pa ne vedo natančno kaj naj napravijo. Zato jih Sovjetska zveza izkorišča.

Otroci do 3 let starosti dobe od 3. do 16. avgusta na osebo po 400 gramov ovsenih kosmičev, in sicer na odrezek »a2« dodatne živilske nakaznice DoMa. Kupijo jih lahko v mlečarnah. Sladkorni bolni na dobo kosmiče na bolnišni nakazilo, ki se prejeli pri Mestnem preskrbovalnem uradu. Kupijo jih lahko v trgovini Korolje Rafko, Ulica 3. maja.

Otroci od 3 do 9 let starosti in mladina od 9 do 18 leta dobe meseca avgusta pri svojem stalnem trgovcu po 500 gramov marmelade na odrezek »33-b« dodatne nakaznice DoMa, oziroma »2c-56« dodatne nakaznice DoMa.

Ljubljanski potrošniki dobe na osnovne živilske nakaznice za mesec avgusta pri svojem trgovcu po 125 g kavne nadomestka in sicer na odrezek »Ave-20«.

Zimska pomoč oddelek za temblo poziva vse liste, ki so pri ljudski knjižnici tomboh zadeli kakšen dobiček, a ga doslej še niso dvignili, naj pohite in ga vzamejo naikasnje do 4. avgusta, ker ga po tem roku ne bodo več mogli dobiti. Vsi nedvignjeni dobički bodo zapadli v korist Zimske pomoči.

Šef pokrajinske uprave je določil najvišje cene povrtnini in sadju. Po njegovih odredbi sme stati kila obrova 8 lir, rdeče nese 5 lir, graba v stroju 10 lir, nizkega fižola v stroju 10 lir, visokega fižola v stroju 14 lir, novega krompirja 7 lir, buč 5 lir, kumar 10 lir, glavne solate 8 lir, radica 6 lir, špinate 6 lir, česna 8 lir, čebule 6 lir, rabarbare 4 lire, malin 15 lir, jabolc 12 lir, jurčkov 20 lir. Te najvišje cene veljajo samo za blago, pridelano v ljubljani-pokrajini za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, veljajo cene, ki jih za vsako pošiljko posebej odobri šef pokrajinske uprave.

Organi policijskega zbora imajo strož ukaz, da javijo sleherni prekršek zalemitve. Držite se torej strogo zamejitvenih predpisov, ker boste sicer občno kaznovani!

Uprava policije opozarja Ljubljane, naj se nikar brez upravičenega vzroka ne ustavljajo na kateri koli ulici okrog stopnja-sodniških zaporov in se naj nikar ne skušajo kakor koli z gibi sporazumeti z zaporci, ker bodo policijski organi vsakogar takoj prijeli in odpravili v zapor. V zadnjem času je namreč policija ugotovila, da se okrog postojanja sodniških zaporov večkrat ustavljajo različni ljudje, mahajo z robei in dajojo zaprtim razne znake.

Od 28. julija do 5. avgusta dobe ljubljanski potrošniki na odrezek »Jul-77« živilske živilske nakaznice po 1 kile, Kupijo ga lahko v vseh mlečarnah, ki dele presno mleko.

Mestni preskrbovalni urad opozarja vse ljubljanske potrošnike, da morajo takoj vrniti živilske nakaznice odsotnih oseb, prav tako onih, ki so mobilizirani. Kdor ne bo tega storil bo občno kaznovan (izgubil bo na tudi pravico do svoje živilske nakaznice). Nakaznice odsotnih oseb naj vrnejo Mestnemu preskrbovalnemu uradu v palačo Bate.

Zrebanje bibliofilske tombole Zimske pomoči se bo definitivno začelo v nedeljo 13. avgusta. Prve številke, potrebne za dvoiko, bodo naslednji dan objavili dnevniki. Nadalnje zrebanje se bo vršilo po naslednjem redu: v četrtek, 17. avgusta bodo izrebane številke za troike, v nedeljo 20. avgusta številke na četverke, v četrtek, 24. avgusta številke za petorice v nedeljo, 27. avgusta pa številke za dobičke tombol. Zrebanje je Zimska pomoč preložila s 30. junija na 13. avgust zato, ker še nista gotovi Saljeva in Balantičeva knjižna.

Ljubljanski potrošniki bodo prejeli od 1. avgusta dalje na en odrezek moške tobakne nakaznice po 5 cigare, na en odrezek ženske nakaznice pa po 2 in pol cigarete. Cigarete in cigare smejo prodajati trafikanti za največ 6 dni naprej, rezani tobak in tobak za zvečenje pa v zavojnih enolah.

Po nalogu oblasti se od 1. avgusta dalje ljubljanski tramvaj ne bo več ustavljal na postajah na Kongresnem trgu pred Novo založbo, v Gradščini ob Luckmanovi hiši in pred trgovino Sumi. Namesto na teh postajah se bo tramvaj odšel ustavljal na Kongresnem trgu pred vzhodom v notranjo uršulinsko šolo na ozlju Zvezde, za nasprotno smer proti pošti na pred trgovino Pavlin. V smeri od kolodvora proti kavarni Evropa se tramvaj odšel ne bo več ustavljal pred Gospodarsko zvezo, temveč bliže kolodvora na otoku Ceste 800 let Ljubljane za smer iz mesta proti kolodvoru na oslane dosežanja postaja nasproti Gospodarske zveze.

Osebnosti

POROČILI SO SE:

V Ljubljani: G. Stanko Sedlak, referent pokrajinske uprave in gde. Marinka Brivcova, g. Franc Krmelj in Milka Kravčarjeva, uradnica v upravi Slovenske št. Slavko Skočvar, uradnik »Slovenskega doma« in gde. Anka Debečeva, tajnica uradstva itega lista.

Cestitamo!

UMRLI SO:

V Ljubljani: Ivan Volke, Feni Ljuncinjeva, Olga Krizajeva, Janez Mabečev, Ivan Stolar, davni uradnik Ciril Nastran, poročnik, Radojko Anton Rožič, Ivan Benedičič, trg. pomočnik, Peter Kastelic, trg. Mijo Tavcar, kate sošale!

Listek „Družinskega tednika“

Zakaj se v vojni rodi več dečkov ko deklic?

Nemško napisal Emil Lutz

Da se rodi v vojni več dečkov kakor deklic, so ugotovili ljudje že davno. Vendar so šele v novejšem času dokazale statistike, da je to prepričanje utemeljeno. Prve statistične podatke je dala za to prva svetovna vojna. Medtem ko se je v mirnih časih na 100 deklic rodilo 106 dečkov, se jih je rodilo v zadnjih letih prve svetovne vojne po 108. Na normalno mirovno stanje se je vrnilo razmerje med rojstvi deklic in dečkov potem šele leta 1927. Ti statistični podatki so bili zbrani v Nemčiji, a enako razmerje se je pokazalo tudi v drugih državah, ki so se udeleževale prve svetovne vojne. Kar je še bolj zanimivo, je pa dejstvo, da se je razmerje v korist dečkov spremenilo v tistem času tudi v nevtralnih državah, a. pr. v Holandiji.

V Nemčiji je znašal vojni presežek normalnega stanja pri rojstvu dečkov 2,5%, v Franciji in Angliji 2,0% itd. Vse to je preveč, da bi mogli verjeti samo v naključja. Neka skrivnostna sila posega v to razmerje, ki je sicer tako nespremenljivo, in ga spreminja v korist števila dečkov. Mnogi so že davno zatrjevali, da je narava sama tista, ki skrbi za to, da se razmerje med številom moških in žensk ne bi spremenilo v šlo. Moških zaradi izgub v vojnah. Toda narava sama gotovo ne dela teh sprememb. V ozadju morajo biti drugi vzroki.

Pri človeku nahajamo dve vrsti moških semen: prvo določa moški, drugo pa ženski spol. Temu nasproti pa nahajamo pri ženskah le eno samo vrsto jajčec, brezspolno. Iz tega sledi, da ne določa spola otroka mati, ampak oče. Spočetj otrok bo tistega spola, katerega je moško seme, ki je prišlo v jajčece in se z njim združilo. Ker pa je število moških in ženskih spol določajočih semen vedno enako, bi pričakovali, da bo tudi število rojenih dečkov in deklic enako, toda povedali smo, da se rodi vedno okoli 5% več dečkov ko deklic. Če pa upoštevamo k rojstvu še spol splavov, prezgodnjih rojstev in mrtvorojenčkov, potem spoznamo, da je dejansko razmerje med deklicami in dečki skoraj 100 : 150 v korist dečkov. Pri razvoju nesestnosti propade toliko moških zarodkov, da je končno razmerje pri živih novorojenčkih skoraj izravnanost, odnosno v normalnem času le za 5% višje. Pa tudi pozneje umre do spolne dozornitve več dečkov kakor deklic. Tako dobimo v dobi zrelosti normalno med mladeniči in mladenkami izravnano razmerje spolov.

Vzrok za to, da moški spol določajoča semena prednjačijo pri spočetjih, je treba iskati najbrž v tem, da so bolj trdoživa in vztrajnejša od ženskega spola določajočih ter tako prej in laže najdejo združitev z jajčecem. Točnih ugotovitev o tem pa še nimamo. Prav tako ne o skrivnosti, zakaj se v vojni več spremenijo razmerje med novorojenčki in korist dečkov. Ugotovljeno je le to, da odmrva v vojni manj zaplodkov moškega spola kakor normalno, a več ženskega kakor sicer, razmerje v spočetjih pa ostane isto. Zato se mora družica glasiti strogo znanstveno tako. »V vojnem času se ne rodi nič več dečkov kakor v mirnem času, pač pa se rodi manj deklic kakor običajno«.

S tem problemom se je ukvarjal v zadnjem času zlasti prof. dr. Wilhelm

Ludwig z univerze v Hallu. Raziskovalec trdi, da spreminja razmerje spolov pri rojstvih neki vzrok, ki deluje na slabljenje ženskega spola določajočih semen. Po vsej verjetnosti pa tega vzroka ne ustvarja slabša prehrana ali kaka druga vojna nadloga. Kajti v mirnih časih se razmerje ne spremeni v škodo deklic nikjer, pa če zadene kak kraj tudi lakota ali druga stiska. V kolikor se spremeni, se spremeni prej v škodo dečkov. Prej bi bilo tako mogoče misliti, da povzroča v vojni to spremembo pomanjkanje ali pa uporabljanje kakih snovi v prehrani, ki jih imamo v mirnem času v izobilju, ali pa se jih pri prehrani ne poslužujemo. Toda proti temu bi spet govorilo dejstvo, da se dogajajo take spremembe v razmerju spolov pri novorojenčkih tudi v nevtralnih državah, kjer sprememba prehrane ni opazna.

Znanost je šele v najnovejšem času odkrila skrivnost določanja spola in ugotovila, da spol zarodka ne nastane šele v razvoju nesestnosti, marveč že

ob spočetju, zaploditvi. Iz tega domanja so se rodili mnogi novi problemi, katerim bodo morala biti posvečena nadaljnja raziskovanja biologov. Napačena je n. pr. še pot, ki vodi do tega, da najde združitev z jajčecem toliko več moških kakor ženski spol določajočih semen. Prav tako skrivnostno je spreminjanje razmerja v korist rojstva dečkov v vojnem času. Treba bi bilo tu najti vzrok, ki vpliva v vojnem času na ženski spol določajoča semena, da zakrnejo že po spočetju, ali pa se spočetje konča bodisi s splavom, bodisi z rojstvom mrtvega otroka, vzrok torej, ki povzroča, da postanejo v mirnem času odpornejša ženska semena v vojni manj odporna od prej slabše odpornih moških.

Nobenega dvoma ni, da bo znanost prej ali slej pojasnila tudi to skrivnost. Kajti tako je bilo vedno v znanosti; kadar je bilo kako vprašanje, se je dočela jasno in smiselno postavljeno, se je vedno našel tudi jasev in smiselni odgovor.

Zaročno obvestilo

Napisal Ferdinand Kopl

Vsako jutro ko je ura v bližini cerkvi odbila pol osmih, je stopila Ery Gondorjeva iz hiše, v kateri je stanovala na cesto. Ob istem času so se pa tudi pri nasprotni hiši odprla vrata in je izstopil Nils Györung. Oba mlada človeka sta drug drugega pogledala, potem pa odšla svojo pot.

Ery in Nils sta se na videz poznala že skoraj eno leto, vsako jutro sta se srečala na cesti, izmenljala pogled in zmerom znova čakala, da jima bo naposled naključje priskočilo na pomoč in se bosta lahko pobliže seznanila. Oba sta čutila da drug drugega ljubita, a nihče izmed njiju ni imel poguma, da bi drugega odgovoril. Ery je vedela, da je njenemu sosedu ime Nils in ima dobro službo pri nekem denarnem zavodu. Kadar je zvečer utrujena prišla iz službe domov in legla v posteljo, je zmerom zagledala pred seboj njegov obraz z modrimi očmi in tako lepimi kodrastimi plavimi lasmi. Zmerom znova je morala misliti na te-

gospodično Ery v nerodnost, in je še dokaj mirno dejal:

»Res čudno, da je objava že danes izšla, morali bi jo objaviti šele čez nekaj dni.«

Na to Nilsovo izjavo so se vsi njegovi znaneci potolažili in mu ponovno čestitali, potem je pa eden izmed njih dejal:

»Vsekako želim, dragi Nils, da pripelješ drevo gospodično Gondorjevo k meni na večerjo. Tako rad bi spoznal tvojo zaročenko.«

To se je Nilso vseeno že preneumno zdelo. O svojih srečanjih z Ery ni nikomur nikdar črnil besede. Kdo naj bi si torej dovolil to šalo. Morda Ery sama?

Naposled se je spomnil, da mora svojemu znanecu, ki ga je povabil na večerjo, nekaj odgovoriti in se izvil, da mu ne bo treba priti. Zato je izjavil:

»Oprostite, a moja zaročenko danes žal ne bo mogla priti. Neka družinska slovesnost jo zadržuje.«

»No, prav dragi Nils, pa jo pripelji potutriti.« se je zadovoljil znanec.

Ko se je Nils poslovil od svojih znancev, mu je v glavi šumelo. Vemor je ugrabil in ugrabil, kaj naj stori. Naposled mu je šinila v glavo misel: morda ga doma čaka pismo, ki mu bo vsa zadeva pojasnilo. Urno je odšel domov, a pisma ni našel. Pogledal je skozi okno in šele zdaj opazil, da se je stemnilo in je posilila izza oblakov luna. Naslonil se je na okno in premišljeval. Najprej je mislil Ery pisati pismo, potem se je odločil, da jo bo raiši naslednje jutro pozdravit in odgovoril. Pri tem je tudi ostal.

Tisto noč ni prav nič dobro spal. Morile so ga čudne sanje in zmerom znova se je prebudil iz težkega sna. Ko se je naposled zazorilo jutro, je urno vstal, se se posebej skrbno umil in oblekel in potem točno ob pol osmih stopil na cesto. Kakor po navadi so se tudi na drugi strani ceste odprla hišna vrata in je izstopila Ery. Nils ji je plaho pozdravil in srce mu je v zadregi začelo burno utripati. Potem je zbral ves pogum, stopil k njej in jo ogovoril:

»Gospodična Gondorjeva, mislim, da si imava dosti povedati. Ali vas smem spremliti?«

Ery je priklimala in pozabila na oči, ki se mu lih je namenila povedati zaradi zaročnega obvestila ki ga je bila tudi že opazila prejšnji večer.

Nato sta se pogovorila in vsa srečna ugotovila, da se ljubita in jima je samo obvestilo o zaroki pomagalo, da sta se naposled našla. Uganka jima je samo bila kdo tu je tako potegnil za nos.

Nekaj dni nato sta tudi to izvedela. Ko sta se nekega večera z roko v roki vračala domov, in je ustavil neki

star mož, jima smehljaje se čestital in dejal:

»Staniem v isti hiši, kakor gospodična Gondorjeva, in sicer v podstrešnem stanovanju. Vsako jutro sem vaju opazoval in se čudil. Sem sicer zelo potrpečljiv človek, a tega vendar nisem mogel več gledati. Zato sem vaju naposled laz zaročil. Še enkrat vama čestitam.«

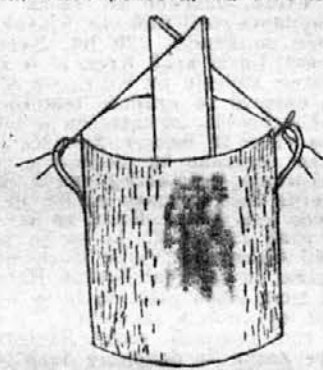
Kisanje zelja in repe

Napisal Josip Strekeli

Vojni vrtniki kažejo, da bodo letos meščani napravili več kisave, kakor minula leta. Da se jim pa to posreči, naj upoštevajo naslednja navodila: Najpripravnije posode za kisanje so lesene. Za majhne količine lahko uporabimo tudi glazirane lončene ali pa emailirane železne. Pred uporabo moramo posode temeljito oprati in pri lesenih se prepričati, da ne puščajo, zakaj v takih se kisava skvari.

Zeliniatim glavam odstranimo zunanje liste ter jih za nekaj dni zložimo v kup, povežemo z glavo navzdol in s kocenim navzgor, da se nekoliko posušijo in porjizijo. Ob ribanju očistimo glave nagnitih listov in izrežemo kocene v notranjosti glav. Nekateri zbrilec glave s kocenimi vred. To je stvar okusa. Pred vlaganjem zribanega zelja v posodo odenemo dno s suznimi listi zelja, da ne zadobi barve po lesu in pa da pride vsa količina v prid. Zelje vlagamo v plasteh v posodo. Vsako plast posolimo in tlačimo v malem z rokami, v večjih posodah pa s širokim lesenim batom ali pa z naganim toliko časa, dokler ne pride voda na površje. Za solenje zadostuje 2. največ 2,5% soli, t. i. 20 do 25 g na en kg zelja. Za izboljšanje okusa in da da je zelje lažje prebavljivo, da ne napenja, dodajamo na vsako plast po nekoliko kumine. Ako ni kumu ljub, da je kuminovo seme namešano v zelju, naj ga dodaje v redkih tkanih vrsticah. Tu in tam dodajajo ob vlaganju med plasti tudi stebila koromača, hren, zrezane kutine in tudi brinovce jagode.

Ko je zelje stlačeno, odenemo površje z zeliniatimi listi, vrhu teh izdečič redko zbij pokrov in obtežimo s kamenjem, da se dvigne voda (zelinica) vrhu pokrova. Za obteženje ni

dobro apnenčeno kamenje, ker je razpada v zelinici, pa tudi uničuje kislino. Najugodnejša toplota za kisanje zelja je 15 do 20°C. Pri tej tolini se zelje skisa v štiri do šestih tednih. Tedaj treba zelje očistiti. Zelinico namreč, ki je na površju osmrtna, pobremo iz posode z zajemalko in cunjno in nalijemo nekoliko čiste vode. S to čisto vodo splahnemo vlečeno kamenje, pokrov in posodo ob straneh. Ko to vodo splošno, ponovimo to delo še tolikokrat, dokler je zadnja voda čista. Zdi se, da odvajamo kamenje pokrov in liste. Če bi odvzeli obtežilo kamenje prej, bi razpadajoča, smradljiva zelinica poniknila v zelje in mu dala zoperen okus. Ko se posebej opanemo kamenja in pokrov, odenemo zelje s čisto krpo, položimo pokrov in obtežimo s kamenjem ter nalijemo toliko čiste vode, da pokriva pokrov. Po možnosti hranimo odseki zelje na hladnem, vendar ne v prostoru kjer zmruže. Vsakikrat, ko zajemljamo zelje, opanemo kamenje, pokrov in cunjno. Zajemljamo ga pa enakomerno po celotni površji, da ni kotani.

V malem kisano zelje, pa tudi ribano repo v emailiranih ali v lončeni loncih in v skafli. Namesto obtežilnega kamenja polijemo pokrov s pokončno deščico, ki jo z vrvice pritrjujemo na robafe. Na primerno toplom kraju, n. pr. v kuhinji se v tako malih množinah zelje skisa v treh tednih. Glej sliko!

Ribano repo kisamo in oskrbuemo kakor zelje.

Boljša je kisla repa iz tratin. V posesti vinskih ali sadnih oprežanih tropin pripravljamo takozvano tratinisko repo. Na dno kadi ali soda natrosimo za prst debelo plast tratin. Vrhu zložimo celo oprano repo tesno drugo ob drugo. Na to namestimo toliko tropin, da je plast repo pokrita. Tako nadaljujemo z dolaganjem plasti repo in vrhu z odelo tropin do določene količine, ali dokler je prostora v posodi. Na to položimo vrhu deske, obtežimo s kamenjem ali z opanko in nalijemo toliko vode, da sega nad lesenim pokrovom. Pri ziamanju tropinske repe za kuhinjo pazimo, da je ostala pod pokrovom v vodi, ker se sicer, kolikor jo je na vrhu, skvari.

Tudi cele trde zelinate glave kisamo v tropinah, same zase ali mešane med repo. Sladokusci tako zelje posebej cenijo. Ob rabi v kuhinji repo ohlapimo in zbrilecimo, zelinate glave pa drobno zrežemo. Ako hranimo v tropinah repo na hladnem, traja do junija. Naj še omenim, da trda, ostrela repa ni dobra za kisanje ne ribana, niti v tropinah temveč le mlada, sejana po želvi žila. Taka se hitro skuh in je okusnejša.

Ob ponikanju repe kisamo v tropinah s pridom rdečo jedino, sladkorno in tudi krmsko peso. V ta namen odibramo le srednje debele. Pripravljene v kuhinji kakor repa, se po okusu ne ločijo od tropinske repe.

OBVESTILA „ŽEGOZE“ zadruga malih gospodarjev

Veterinarska ambulanta za male živali. S 1. avgustom t. i. je odprllo ljubljansko društvo „Mali gospodarji“ svojih prostorih na Gallusovem nabrežju 33. veterinarsko ambulanto, ki bo poslovala dnevno (razen ob sobotah in nedeljah) med 11. in 12. uro dopoldne. Clani so vabljeni, da se poslužujejo te ustanove, ki bo nudila pomoč proti malim odškodninam.

Kopunjenje petelinčkov opravlja strokovniak stalno vsak torek in petek ob 3. uri popoldne v društvenih prostorih na Gallusovem nabrežju 33. Taksa za člana je 5.— lit. za nečlane 6.— lit. od komada. Clani naj prinese s seboj članske izkaznice ali nabavne knjižice. Petelinčki morajo biti stari 10 do 12 tednov ter ne smejo dobiti nobene krme 36 ur pred operacijo, zadnjih 6 ur tudi vode ne.

Rižovo zdrobljenko in otrobe deli zadruga samo dve štiri dni v tednu in sicer samo popoldne od pol 15. do pol 18. ure proti zamenjavi za svežo in nad 50 gramov težka jaleca. Ta krmlila dobi po odredbi Prevoda vsak rejec, torej tudi počen. Ostala krmlila na deli zadruga ob petkih vse dan le proti predložitvi nabavne knjižice. Samo članom je na razpolago krmliva moka, klaino apno, močno krmlivo, mleto kosti v kostni zdrob, seno itd. Enako tudi posredujemo prodajo in nakup plemenskih živali samo članom. Opazujemo, da je dobro in prav, da rižovo zdrobljenko pred uporabo poparimo in nato presušimo da zabranimo s tem razširjanje raznih bolezni ki jih povzroča prehrana z rižem.

Tekstilne odpadke volne in bombaža odkupuje zadruga vsak petek popoldne proti potrdilu o prvenstveni pravici do nakupa preje in predelave teh odpadkov. Gospodirje so vabljeni, da posrvariijo omare in zaboje na podstrešjih, zbera take odpadke in jih izroči zadrugi v predelavo.

Od vse perutnine pa svet je največ kokoši in sicer 91,4%, gosi 3,6%, rae 2,9% puranov 1,5% ostalih vrst pa 0,3%.

Usnjene izdelke barvajte le s socialno barvo ki usnjo ne škoduje. Blaks — Napoleonov trg

Pojasnjena skrivnost

Mož z železno masko

Povest nesrečnega posredovalca med dvema vladarjema

(Gl. začetek v prejšnjih dveh štev.)

Ludvik XIV. je bil s to Karlovo zahtevo sporazumen. Abbe Pregnani je dobil ukaz, da se mora vrniti v Francijo. Odpotoval je dne 5. julija leta 1669, torej točno pred 275 leti. Dne 6. ali 7. julija bi bil moral prispet v Calais. Toda še preden je stopil v mesto, je brez sledu izginil, izginit iz javnosti in zgodovine. Nobeno poročilo, nobeno pismo, nobena listina ga od tedaj dalje ne omenja več. Kmalu nato je bil tajni dogovor med Karlom II. in Ludvikom XIV. tudi res sklenjen in podpisan. Po tem dogovoru se je Karel obvezal, da bo proti primerni vsakoletni nagradi, ki mu jo bo plačeval francoski kralj, podprl vojno proti Nizozemski in prešel na katoliško stran. Ludvik XIV. se je pa v zahvalo obvezal, da bo mimo vsakolne denarne nagrade, ki jo bo plačeval Karlu II., vdrl tudi s svojo vojsko v Anglijo, če bi se angleški velikaši dvignili proti svojemu kralju in njegovi politiki.

Toda vrnimo se nazaj k poletju leta 1669! Tisto leto je vladala v Evropi velika vročina. Posebno vroče je pa bilo v francoskem mestecu Pignerolu, ležečem v bližini italijanske meje, ker ni ozračja osveževal noben gorski vetrič. Pignerol je bil tedaj trdnjava z državnim ječo za pomembne obsojenca višjega rodu. Ker je mestece ležalo

vstran od prometnih poti in je bilo tudi zaradi bližine državne meje vedno strogo zastraženo, so bili jetniki v trdnjavi oropani vsakega upanja, da bi se jim kdaj posrečilo pobegniti, kar se je v drugih ječah tedanjega časa čisto dogajalo. Pa ne samo kaznjenci, tudi njihovi čuvarji so bili nekaki izločenci iz družbe in pregnanci, kar je zagrenjevalo še bolj njihove duše, da so postajali surovi in kruti bolj, kakor je bilo kazniškim stražnikom in uradnikom treba po predpisih. Življenje kaznjencev v Pignerolu torej res ni moglo biti prijetno.

Poveljni kaznišnice je bil tedaj gospod Saint-Mars, surov in brezobziren jetničar, ki mu usode človeških življenj ni bilo mar. Mimo tega je bil še brezmejno častilakomen, in je v želji po napredovanju ravnal s svojimi kaznjenci bolj surovo, kakor je moral. Ta gospod Saint-Mars je torej prejel kmalu potem, ko je abbe Pregnani na tako skrivnosten način in tako nenadoma izginil s sveta, posebno pismo, napisano lastnoročno po tedanjem francoskem vojnem ministru Louvoisu. V tistem pismu je bil jetničarju sporočen strog ukaz, naj pripravi vse potrebno za sprejem novega državnega kaznjence. To samo po sebi Saint-Mars ne bi bilo ne zažudilo ne vznemirilo, toda pismo je dalje razdevalo, da mora biti novo napovedani kaznjencev prav posebna osebnost. Že v uvodu je namreč pisal vojni minister, da napovedani jetnik ni nič posebnega, ampak le neki navaden služabnik z imenom Eustache Dauger, zaradi katerega ni treba nobenih izrednih priprav in skrbi, s katerim za spet ni treba

postopati slabo. Te zadnje besede so Saint-Marsa še prav posebno začudile, zakaj v vsej njegovi dotedanji praksi se mu še nikoli ni dogodilo, da bi bil od svojih višjih dobil izrecno naročilo, da s katerim izmed jetnikov ne sme slabo ravnati.

To pa se zdaleč ni bilo vse, kar je Saint-Marsa presenetilo. Francoski vojni minister je pisal namreč v svojem pismu dalje: »Če bi poskušal jetnik Eustache Dauger kdaj govoriti s komer koli, pa četudi s samim poveljnikom jetnišnice, o čemer koli drugem kakor o svojih osebnih potrebah življenja v ječi, zlasti morda o vzrokih, zaradi katerih je prišel v jetnišnico, ga je treba takoj in na mestu ubiti! Prav tako ne sme nikoli gledati skozi nobeno okno in nihče ga od zunaj ne sme videti ali tudi le slišati o jem!« Saint-Mars je bil resnično presenečen in debelo je strmel v ministrov lastnoročno napisano pismo.

Louvois je bil napisal to pismo dne 5. julija leta 1669. v Parizu torej točno tisti dan, ko je abbe Pregnani odpotoval po ukaz francoskega zunanjega ministra iz Londona. Saint-Mars ga je prejel dne 9. julija leta 1669. Takoj je ukrenil vse potrebno za primerno namestitve napovedanega skrivnostnega jetnika, ki je prišel v Pignerol dne 20. julija v spremstvu nekega poročnika iz Dunquerqua.

Ob tistem času sta bila »gostec jetnišnice v Pignerolu dva znamenita jetnika: bivši francoski finančni minister Fouquet, ki so ga bili zaprli leta 1665, in se je bil med tem a svojo usodo že popolnoma sprijaznil, ter vojvoda Lauzonski, neki intrigantski

dvorjan, ki je s svojimi neprestanimi poskusi pobega in drugimi početji povzročal jetniškemu poveljniku največje skrbi, ker je vedel, da se utegne kraljeva volja čez noč spremeniti in bo potem vojvoda spet izpuščen in povzdignjen na prejšnji položaj.

Saint-Mars je bil v skrbeh tudi zaradi novega jetnika, toda ta se je vdaj v svojo usodo brez vsakega protesta. Vrdi in brezsrčni Saint-Mars je o tem napisal v nekem pismu, napisanem dne 30. decembra leta 1673, da »živ tiho in zadovoljno kakor človek, ki se je docela vdaj v božjo in kraljevo voljo. Leta pozneje je Saint-Mars celo predlagal, da bi jetnika, ki je, kakor mu je bilo sporočeno, le navaden služabnik, dodelili kot slugo zaprlemu bivšemu finančnemu ministru Fouquetu. Če vemo, da so mnogi jetniki zaradi brezsrčnega poveljnikovega postopanja znoreli, potem se moramo resnično čuditi Saint-Marsovemu posebnemu zanimanju za tega skrivnostnega kaznjence. Pa tudi vojni minister je odobril ta predlog in določil, naj dobi njegov nekdanji tovariš še drugega slugo. Njegov prvi sluga je bil namreč že od začetka neki Larivière. Ta njegova služba pri Fouquetu je pa bila tudi edina izjema v njegovi osamitvi v vseh dolgih tridesetih letih, ki jih je preživel po jetnišnicah.

Za to izjemo sta mogoči dve pojasnili: ali je vedel Fouquet za skrivnost jetnika, ali pa se v Parizu niso več bali, da bi jo mogel še kdaj izdati, tudi če jo izve, ker je bilo že tedaj določeno, da bo ostal v ječi tako dolgo, dokler bo živ. Isto more pa veljati tudi za njegovega prvega služabnika

Larivière. Fouquet je tudi res ostal do smrti v ječi. Umrl je dne 30. marca leta 1680, zadet od kapi. Ko so pa po njegovi smrti čistili in popravljali njegovo sobo, so v največje presenečenje ugotovili, da si je bil dvorjanik vojvoda Louzon utrl pot iz svoje sobe skozi kamini v Fouquetovo sobo in je tako gotovo večkrat zabajal k njemu na obiske. Poveljnik je bil zaradi tega odkritja ves zbehan, ker je obstajala možnost, da je Louzon od Fouqueta ali pa od skrivnostnega samega izvedel njegovo skrivnost, ki naj bi ostala za vse večne čase neznanca. Saint-Mars je kot vester poveljnik sporeči svojo odkritje takoj v Pariz, od koder je prejel prvi naročilo, da morata Fouquetov prvi sluga Larivière in njegov drugi sluga Eustache Dauger za vojvodo Louzona takoj izginiti s sveta.

Saint-Mars je zato izbral imeni obeh nesrečnikov iz seznama jetnikov in ju zaprl v najpoddanejšo prostoro trdnjavske jetnišnice. Če je kdo za njima povpraševal, so izjavljali, da sta izpuščena v svobodo. Celot stazniki sami niso vedeli, kdo sta jetnika v celnicah »spodnjega stolpa«. Kajna sta smela zabajati samo Saint-Mars in njegov pribočnik. Prav tedaj je sedel izdajalski italijanski grof Mattioli nadstropje više od celice obeh omenjenih, zaprt skupaj z nekim menihom kateremu se je bil v jetništvu ovrznil um. Nesrečnej se je vsako noč dvignil popolnoma nag z ložnice in začel oridgati. Saint-Mars in njegov pribočnik sta čisto opazovala in poslušala blaznega pridrigarja skozi ključavnico v vratih in se s tem odlično bavala.

Konec priredništva.

Tehnična čudesa starega veka

Napisal Horst Seemann

Moderni človek misli često emalo-važujoče o tehniki starega veka, pri tem pa pozablja, da bo bodoči človek novega napredka mislil morda že čez sto let o naši dobi mogočne tehnike prav tako prezirljivo. Saj bo prinesla bodočnost nedvomno tehnične iznajdbe, ki bodo v primeri z našimi sedanji se dosti mogočnejše, kakor so sedanje v primeri s starim vekom. Zato je pa treba vsako dobo gledati samo z njegovega zreliska in vrednotiti obstoječe po tedanjih možnostih. Če to upoštevamo, bomo videli, da je stari vek ustvaril tehnična čudesa, pred katerimi se moramo občudujemo in priznavajoče prikloniti.

V tem sestavku se hočemo seznaniti samo s tistimi čudesi tehnike starega veka, ki so bila že v davnini znana kot sedem svetovnih čud. Bila so to dela, ki so navdajala ves tedanji svet ne samo z začudenjem, ampak tudi občudovanjem. Šest teh čud ni moglo kljubovati zobu časa, ki jih je razjedel in uničil, sedmo je po ostalo: to so egiptovske piramide in sfinga pri Gizi, ki se že šest tisočletij dviga iznad puščavskega peska. K sedmim svetovnim čudom so v starem veku pristevali piramide v Egiptu, viseče vrtove Semiramide, Artemision v Efezu, Fidijski kip, Mausolov grob (Mavzolej) na Halikarnasu v Mali Aziji, Helijev kip na Rodu in svetilnik na otoku Faru pri Aleksandriji. Pozneje so pa pristevali k svetovnim čudom tudi Ževsov oltar v Pergamonu.

Egiptovske piramide

Prve piramide, katerih nastanek tega v tretje tisočletje pred Kr. r., so stale pri nekdanjem glavnem mestu starega Egipta, pri Meneferju (Memfisu). Zgradil jih je faraon Menes, prvi zgodovinsko ugotovljeni vladar Egipta, ki je živel pred več kot 5000 leti. Njihovi ostanki pri sedanji Sakari so še dandanes vidni in leže 15 km južno od današnje egiptovske prestolnice Kaira. Tri največje in najznamenitejše piramide — vseh je okoli 60 — so Kufujeva (grško Keopsova), Kafejeva (grško Kefrenova) in Menkaurejeva (grško Mikerinova). Največja je Keopsova; dosega višino 146 m. Grški zgodovinar Herodot poroča, da jo je gradilo 100.000 delavcev dolgih 20 let, in so se pri tem postopno izmenjavali vsakih 12 tednov. Te delavce so prehranjevali večinoma z redkvijsko, čebulo in česnom in izdali samo za njihovo prehrano 1600 talentov, kar pomeni v naši današnji valuti okoli 170 milijonov lir. Dolžina njene osnovnice znaša 232,2 m. V piramido so vžidali 2.300.000 kamnitih kock, od katerih vsaka ima prostornino 1,10 kubičnega metra. Položene so v višino 210 skladov. Vsa zgradba meri torej 2,5 milijona kubičnih metrov zasedane prostornine na 543 tisoč kvadratnih metrih temelja. Prvotno je pa obsegala 2.521.000 kubičnih metrov v nagritvenem kotu 51 stopinj in 50 minut. Kakor vse egiptovske piramide, je tudi Keopsova usmerjena točno po štirih straneh sveta. Pri tem so jo tako nagnili, da ni bilo v opoldanskem soncu od konca februarja do srede oktobra od nje nobene sence.

Gradnja grobnice sredi piramide se je pričela vedno takoj ob nastopu novega faraona, kateremu je bila namenjena kot poznejše zadnje počivališče. Od leta do leta so potem večali kamnitne sklade nad njo v piramido, in to vse do časa, ko je faraon umrl. Tako moremo iz velikosti piramide točno izračunati, koliko let je vladal faraon, ki je pod njo pokopan. Po umrti so najprej s suhim zrakom izsušili vladarjevo truplo in ga nato balzamirali in zavili v impregnirano platno kot mumijo, da bi se čim dalje ohranilo v prvotni obliki. Balzamiranje je bilo tako strokovnjaksko, da so se mnoge mumije ohranile še do danes nepoškodovane. Mumijo mrtvega faraona so potem odnesli po ozkem hodniku do grobnice sredi piramide, kjer so jo položili v dragocene, čisto zlate rakve. Po tej ceremoniji so vhod zazidali in pomorili pokojnikove najbližnje prijatelje, da bi mu tudi na drugem svetu delali družino.

Po velikosti druga je Kefrenova piramida. Visoka je 136,4 m. Odprli so jo leta 1816. V nasprotju s tema dvema je tretja, Mikerinova piramida, samo polovico tako velika. Visoka je približno 66 metrov. Nekaj minut za Keopsovo piramido stoji druga znamenitost — sfinga. Sfinga predstavlja levji trup s kraljevo glavo in je posvečena sončnemu bogu Ráju. Od temena do levjih krempljev meri 20 metrov, od srednjega do repa pa 57 metrov. Obraz je širok 4,15 m, usta merijo 2,32 m, nos 1,70 m in ušesa 1,37 m.

Viseči vrtovi

Drugo svetovno čudo so bili viseči vrtovi v Babilonu, katere so zmotno prisojali Semiramidi. V resnici jih je dal postaviti Nebukadnezar ali Nabukodurur v času med letom 605 in 562 pr. Kr. r. (Pred Kr. r. štejemo mi leta nazaj.) Zgradil jih je na čast svoji ženi, neki medijski princesi, kateri se je v vroči mezopotamski nižini težilo po osvežujočih višinskih vetrovih njene rodne domovine. Merili so v štirikotni obliki 160.000 kvadratnih čevljev in so bili obdani z 22 čevljev debelim zidom. Dvigali so se od tal amfiteatralno na velikih, zidanih obokih, do njih so po vodile 10 čevljev široke stopnice. Ploščadi teh teras so bile obložene s 16 čevljev dolgimi in 4 čevlje širokimi kamni. Da podlage ne bi propadle vode, jih je ukazal Nebukadnezar obložiti z zakitanimi trstjem, na katero je bila položena v dveh plasteh na koncu žrana opoka, zalepljena s smolo. Čez vse to je bil pa polit še svinec, na katerega je šele prišla najbotjša vrtna prst; in sicer tako na debelo, da so mogla rasti in uspevati v njej največje drevesa.

Nemški oklepniki na italijanskem bojišču. »Panter« vozi v goščavo, da bo od tam skril lahko napadel sovražnika

Na najvišji ploščadi je bil vodnjak, ki je dobival vodo iz Evfrata, s katero so mogli namakati v zadostni meri vse vrtno terase. V podprostorju vsake ploščadi so bile zgrajene dvorane s stebrišči, ponoči razkošno razsvetljene. Sredi vrtov je bilo mesto Babilon.

Artemidino svetišče v Efezu

Tretje svetovno čudo starega veka je bilo velikansko Artemidino svetišče v Efezu, vzhodno od otoka Sama. Dandanes vzhodi tam vas Ajasuk. Svetišče so gradili 120 let. Nepopolno bogati ljudski kralj Krez, ki je živel v šestem stoletju pr. Kr. r., sin Aliatov, je daroval za gradnjo templja večji del stebrovja, od katerega je bil vsak kos visok 20 metrov. Svetišče je bilo tako ogromno in veličastno, da je presegalo vsa dotlej znana, in mu morda še dandanes nikjer ni para. Toda leta 356 pr. Kr. r. ga je — baie v prav tisti noči, ko se je rodil v Peli Aleksander Veliki Macedonski — požgal in razdejalo Efezan Herostrat, in sicer samo zato, da bi se njegovo ime ohranilo v zgodovini. To se mu je tudi posrečilo, zakaj Herostratovo ime pozna še dandanes vsak izobražen človek in njegovemu podobna dejanja imenujemo še vedno herostratstvo. Vendar so Artemidino svetišče na novo zgradili, in sicer v še večjem veličastvu. Pa tudi to ni imelo večje sreče kakor prvo, zakaj leta 226 po

Kr. r. so ga dokončno uničili Vzhodni Goti. Ostanke templja stare boginje noči so v novejšem času odkopali arheologi in po njih rekonstruirali tloris in druge podrobnosti.

Fidijski kip Zeusa

Po zgodovinskem časosledju je bilo četrto svetovno čudo starega veka kip poglavarja Olimpa, boga Zeusa, delo slavnega grškega kiparja Fidijsa (Pheidias) v svetišču v Olimpiji. Božanstvo je bilo upodobljeno v sedemkratni naravni velikosti (18 metrov), da se je zdel prostor okoli njega zanj premajhen. Kip, delo omenjenega Fidijsa, živečega okoli leta 550 pr. Kr. r., katero mu je zagotovilo nesmrtno slavo, je bil izdelan v tehniki kombinacije zlata in slonovine, redki in težki tehniki, ki je oblagala leseno ogrodje z zlatimi in slonokoščnimi ploščami. Pri tem se je slonovina uporabljala pred vsem za gole dele telesa, obraz, roke, noge itd., zlato pa za obleko in ostale pritlikave. Še dandanes ne vemo, kako so slonokoščne ploščice zlagali skupaj tako natanko, da stikališče sploh ni bilo mogoče spoznati niti iz neposredne bližine. Mimo tega so pa tedanji mojstri znali slonovino tudi mehčati in zmehčano oblikovati.

Tudi Fidijski kip Zeusa se žal ni ohranil. Vojske in plenitve so ga razdejale zaradi dragocenih snovi, iz katerih je bil napravljen.

Mavzolej grob

Peto svetovno čudo starega veka je bil grob kralja Mavzola (Mausolos), ki je vladal v Kariji v četrtem stoletju pr. Kr. r. Ta grob, ali grobnico, je dal Mavzolu zgraditi njegova sestra in žena Artemizija leta 353 v Halikarnasu, rojstnem mestu Herodota in Dioniza, ležečem ob Egejskem morju. (Tedanji vladarji, skoraj brez izjeme pa vsi staroegipčanski faraoni, so se ženili s svojimi sestrami, da se »božanska« vladarska rodovina ni mesala z »nebožanskim« rodom.) Mavzola grobnica je bila visoka 46 m. Spodnji, štirikotni del stavbe, 66 x 77,5 m, je vseboval sam kraljev grob. Nad to temeljno stavbo je stala s 36 stebri; obdana celica. Nad stebriščem se je dvigala v obliki piramide zgrajena streha, katero je na vrhu krasil kip kočije s štirimi konji. V kočiji sta stala 4 metre visoka kipa kralja Mavzola in kraljice Artemizije, katera hrani zdaj Britanski muzej v Londonu.

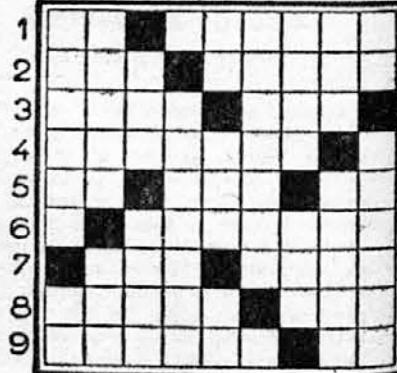
Mavzolej grobnico, mavzolej — izraz, ki ga še dandanes uporabljamo za take veličastne grobnice — so razdejali šele med dvajstim in petnajstim stoletjem po Kr.

Rodoški velikan

Čudovita tehnična stvaritev je bil tudi velikan na otoku Rodu (Rodos), ogromen, iz bron vlit kip, posvečen sončnemu bogu Heliju. Visok je bil 32 metrov! Po napačno razumljenih

Križanka štev. 22

1 2 3 4 5 6 7 8 9

POMEN BESED

Vodoravno: 1. Po pesmi je Slove- nec zanj prebrisane glave. Moderne- mu človeku bolj potrebno kakor na- šim prednikom. — 2. Ira je bila pri starih Rimljanih njega boginja. Vsaš nima vodomet. — 3. Ne slovi za za- stopnika ljud. težnj. Glasbilo. — 4. »Blagoslov« za početja be občil zlasti slovenski davkoplačeva- lec. — 5. Oblika osebnega zaimka. Stopnja svetlobe. Predlog. — 6. No- bena ni priljubljena. — 7. Iz nje po- ganja novo življenje. Moško ime. — 8. Važen evropski preliv se po njem imenuje. Veznik. — 9. Majhen Fri- derik. Veznik.

Navpično: 1. Utrdi prijateljstvo. Dve črki iz besede »defilé«. — 2. Vas na Gorenjskem. Del cerkve. — 3. Prislov slovenskega Korošca. Časovni prislov. — 4. Športnik. — 5. Predlog. Velik ptič. Nota. — 6. Oven. — 7. Svetopisemska oseba. Predlog. — 8. Stavbno gradivo. Posledica sleherne ga prevrata. — 9. Osebn. zaimek. Nasprotnica hitrosti.

Rešitev križanke štev. 21

Vodoravno: 1. kost; orač. — 2. rt; akt; s. r. (= svojerodno). — 3. otrok. — 4. kolač; oba. — 5. Obir (gorska gmota na Koroškem); grob. — 6 (dam (= domov); Erato. — 7. po- rok. — 8. li; jaz; iz. — 9. igle; Dana.

Navpično: 1. krokodil. — 2. O. T.; oba; Ig. — 3. Olimp. — 4. Tatar; oje. — 5. krč; era. — 6. Oto; grozd. — 7. korak. — 8. as; bot; in. — 9. črna borza.

poročili starih piscev so dolgo vero- vali, da je stal kip orjaka razkoračen nad vhomod v pristanišče mesta Roda, tako da so morale ladje pluti med njegovimi nogami, če so hotele v luko. V resnici je pa stal kip ob strani vhoda v pristanišče.

Kip je bil mojstrovina kiparja Kara (Chares), Lizipovega učenca (Lysippos). Toda že 66 let po postavitvi ga je podrl katastrofalni potres, ki je tedaj pretresel mesto in otok Rodos. Pa tudi njegovi ostanki so bili še vedno vredni občudovanja. Prsti se bili večji od človeka v naravni veli- kosti. Sicer je pa bil kip tako trdno sestavljen in v notranjosti zavarovan s kamni, da ga je mogel uničiti res le potres. Obnovili ga niso.

Aleksandrijski svetilnik

Svetilnik na vzhodnem delu otoka Fara (Pharos) je bil oddaljen od Aleksandrije ob Nilovi delti v Egiptu devet stadijev, nekako 1670 m. Visok je bil v celoti 160 m, torej več kot za tri ljubljanske nebotičnike! Doga- dili so ga leta 283 pr. Kr. r. Sestavljen je bil iz treh nadstropij ali delov. Prvi je bil visok 60 m in kvadraten, drugi je bil osmerokoten, tretjega pa je zavzemala svetilnica, ki je bila po nekaterih trditvah odprta, po drugih pa zaprta in je širila svojo svetlobo v daljavo 60 km. Plamen je dajalo kurivo iz mešanice lesa, smole, katra- na in asfalta. Pozneje so pa postavili še povečevalno ogledalo, s katerim so mogli opaziti bližanje tudi najbolj od- daljenih ladij.

Gradbeni stroški svetilnika so zna- šali 8000 talentov, t. j. v sedanjem denarju nekako 36 milijonov lir, je pa tedaj pomenilo neprimerno več.

Čeprav je bil farski svetilnik dosti višji, kakor so dandanašnji, širijo ti svetlobo zaradi svoje tehnične popol- nosti dosti dalje na morja. Toda ob- čudovanje sveta nad tem čudom stare gradbene tehnike bo ostalo večno.

Zanimivo je v zvezi s farskim svetilnikom omeniti, da je ime otoka Fara (Pharos) prešlo kot pojem za svetilnik sploh v francoščino (le phare).

Volk. Beobachter, Dunaj

Rekord v iznajditeljstvu

Nedavno je praznoval osemdeslet- nico svojega življenja eden izmed najuspešnejših iznajditeljev na podro- ju kemije, nemški profesor dr. Al- brecht Schmidt v Frankfurtu ob Meni. Z 2300 patenti se more prof. dr. Schmidt ponahati kot rekorder v vr- stah iznajditeljev. Ena njegovih naj- pomembnejših iznajd je formalin, ki je postal najuspešnejše sredstvo za rev- malizem. Dalje je iznašel več barvil, sredstev za pokončavanje mrčesa in dru- gih škodljivcev ter tekočine z najnižjo temperaturo. V prvi svetovni vojni se je z iznajdbo umetne megle uvrstil tudi med iznajditelje bojnih sredstev. Kljub temu, da je zaradi letalskih na- padov izgubil vse svoje knjige in »mi- se, se ukvarja še naprej z »novimi po- iznajdbami.

DALJE PRIHODNI

Berndtova je bila močno zadovoljna, da je mogla preživeti vojno v tisti francoski samoti, daleč od velikih in razburljivih svetovnih dogodkov. V vsem tem času je le enkrat samkrat zapustila grad Bregantovih, da se je mogla v Parizu udeležiti poroke neke svoje prejšnje učenke. Drugače je pa zapuščala graščino le takrat, kadar se je s svojima učenkoma peljala v kočiji na sprehod v najbližnjo vas ali do morske obale. Pa saj tudi ostali prebivalci gradu skoraj nikoli niso zapuščali in nihče ni prihajal k njim. Življenje v samoti je teklo dalje brez sprememb, na največjo nesrečo gospe Bregantove in njene ničemurne hčere Vere, ki je še vedno sanjala o sijajni in razkošni bodočnosti.

Zdaj se je odpravljala gospodična Berndtova v novo službo, v službo onstran Oceana in ameriške celine, kjer naj bi vzgajala hčerke neke francoske farmerske družine v Kaliforniji.

VAN KAIT ZOBNA KREMA

Katerih mati je bila Nemka. Ta služba naj bi bila njena zadnja v življenju. Ko bi njene učenke dorasle, bi napočil trenutek pokoja. Gospodična bi dvignila svoj v Švici hrani denar in se dokončno vrnila v domovino, da preživi še zadnja usojena ji leta. Deset let bivanja v breftonski samoti ji je uhranilo zdravje. Sonja ji nikoli ni povzročala stitnosti ali jeze. Bila je poslušna in vestna učenka. Z Vero ni mogla biti tako zadovoljna. Dekle je bila sicer tudi bistre glave, toda le na samovoljno. Razen tega se je vedla nasproti svoji učiteljici prav tako osebno, kakor nasproti vsem ljudem, ki ji jih ni cenila. Toda vzgojiteljice se zaradi tega ni vznemirjala, saj je bila takih učenk že davno vajena. Kljub temu se ji je bilo posrečilo naučiti Vero marsičesa, več celo, kakor je bila sprva pričakovala, in mogla je končno biti s svojim delom popolnoma zadovoljna.

Tisti dan se je Berndtova umaknila po obedu v paviljon in Sonja ji je obljubila, da jo bo pozneje spremila na dolgi sprehod po parku. Zdaj je bila na poti, da izpolni svojo obljubo. V teh letih je postala Sonja lepa mlada gospodična z vsemi listimi telesnimi čari, ki so dila njeno mater. And, tudi iz njenih oči je gorel enak plamen očarljive lepote in njeni zlati lasje so ji s krasnimi naravnimi kodri obkrožili mihi obraz. Samo Sonjina lepota ni bila odevana od vedrine; odevala jo je skoraj vedno tenčica tih žalosti in osamelosti. Toda tudi podobnost z njenim očetom se ni bila izgubila z njenega obličja. Z Vero sta si postali mnogo bolj podobni, kakor sta si bili v otroških letih, čeprav sta si bili po značaju vedno tako različni.

Tesno in duševno se je bila Sonja s hčerjo razvila, njeno nožanje življenje je pa bilo ohranilo še zelo mnogo otroške preprostosti. Te ni moglo zatreli niti življenje sredi neprestanega zapostavljanja in sovraštva s strani te in sestrične. Saj se odnosi med njimi niso spremenili. Daljvidno sovraštvo do Sonje se je z leti le še utrdilo in okrepilo, morda prav zato, ker ga je hotela skrivati. Kakršna so bila njena čustva do Sonje, so bila seveda tudi ona njene zveste služabnice Anette. Vera je že davno zvržala vse svoje krivde in pregreške na Sonjo in Sonja se navadno ni branila ni skušala. Prav tako ji je tudi služila pri raznih opravilih, ne da bi se ji sestrice le enkrat samkrat

za to zahvalila. Sonja se z Vero ni hotela prepirati, ker je bila za to preponosna in ker tudi ni hotela grenili življenja dobremu sricu Lojzetu.

Kljub temu ni doživela Sonja od Vere nikoli zares iskrene besede. Iz pogovorov med materjo in Anetto je Vera že davno uganila, da Fran Bregant ne verjame, da je Sonja zares njegova hči, in ji je že s samim golim obstojem na poti pri dediščini, ki bi jo sicer mogla pričakovati. To je Verino sovraštvo do Sonje še povečalo. Sonja je prenašala vse to s tihim vdanostjo v usodo. Le kdaj pa kdaj je premišljevala o tem, zakaj jo je ženske tako sovražio? Odgovoriti si ni znala. Vedela pa je, da bi se ji v Bregantni godilo še veliko slabše, če ne bi bilo srica Lojzeta. Ču ni bil vedno enak ljubiv in t. frežljiv. Še več, z leti je njegova naklonjenost do nje celo naraščala, kakor je na drugi strani naraščalo tudi ne-

VAN KAIT KREMA EMOLLIENTE

razumevanje med njim ter njegovo ženo in hčerjo.

Pa tudi do gospodične Berndtove je Sonja čutila neko naklonjenost. Saj je bila ženska, ki je nikoli ni mučila ali karala brez vzroka, četudi ji prav tako nikoli ni kazala nečestitih čustev, katerih v njej sami menda ni bilo. Zato se je tako pridno učila, in še iz neke iluzije nožanje želje, ki je izvirala iz njene otroške mladosti v času, ko se je morala posloviti od rodnega doma. Saj je bila tako obljubila teli Mariani in gospodu Borisu. Oče, teta in Boris pa so ji bili edini ljudje spomina in tihih hrepenenj po preteklosti in daljni domovini tam onstran Alp. Toda vrhu teh treh je plavala še podobna njene matere, čeprav tako nedoločna kakor privid davnih rahlih sanj. Prav zato je bila njen najvišji ideal. Čim starejša je postajala, tem bolj se je pa mučila z vprašanjem, zakaj je bila mati odšla od očeta in od nje. O, saj zdaj že davno ni več verjela, da se zalo ne more vrniti, ker je v tako zelo oddaljeni deželi. Pojasnili si je skrivnosti kljub temu ni vedela. Tudi srica Lojzeta ni več spraševala. Čutila je, da ji ne bi hotel povedati resnice.

Zdaj pa je odhajala gospodična Berndtova in doba njenega učenja je bila končana. S trepetočim srcem je Sonja pričakovala, da bo vsak trenutek napočil čas, ko se bo le smela in mogla vrniti domov. Kako se je tega sprva veselila! Toda potem so jo pričele mučiti muke slutnje in težke misli. Zakaj jo je bil oče poslal tako daleč? Zakaj je bila njena mati že prej odšla od nje in od očeta? Zakaj ji oče nikoli ni pisal? Zakaj ona sama ne sme pisati njemu? Zakaj molči tudi teta Marjana? Ali sta oče in teta Marjana res nanjo pozabila?

Ko ji je bil srica Lojze pred dnevi povedal, da je njenega učenja konec in bo gospodična Berndtova odpotovala, ga je vprašala:

»Kdaj se bom pa jaz vrnila domov, srica? Mojeega učenja je konec in de-

jali so mi vendar, da bom ostala tu le tako dolgo, dokler se bom učila.«

»Ali ti ne ugaja več pri nas, da si želiš proč?« jo je vprašal srica z glasom, ki je očito razodeval zadržano.

Sonja ni hotela lagati. Povedati mu pa tudi ni mogla odkrito, da se počuti na gradu kakor v ječnici in hrepeni le po dnevu, ko bo mogla odpotovali, zato mu je dejala:

»Ne želim si od tebe, srica, vendar moram razumeti, da si želim spet videti očeta, od katerega sem bila toliko ločena. Pomisli samo, ali si tudi Vera ne bi želela k tebi, če bi morala biti toliko let od tebe proč?«

Lojzeta obraz je pokrila senca. Saj je le predobro vedel, da Vera ne ljubi nikogar drugega razen sebe in da ne bi nikoli hrepenela po njem, če bi kdaj odpotovala. Vendar tega Sonja ni povedal naravnost. Dejal je le:

»Razumem te, Sonja, vendar ti ne morem povedati, kdaj boš mogla domov. Na vsak način moraš počakati, da te oče sam pokliče.«

»Srica,« je vprašala Sonja in ga prijala za roko, »ali je oče še vedno tako mračen, kakor je bil nekoč? Ali me ne ljubi več?«

»Kako moreš tako misliti?« ji je odgovoril srica, ki je čutil vso tesnobo boleš njenega vprašanja: »Seveda te ima še rad. Toda v svojem velikem podjetju ima vedno silno veliko dela.

VAN KAIT KREMA RAPIDA

Zato nima prav nič časa za tako mlado dekletce, kakršna si ti. Njemu ni tako dobro kakor meni, ko imam časa na preostajanje.«

»Kako žalostno je to, da moj oče nima zame časa!« je vzklila Sonja. »V vseh teh letih ni imel niti toliko časa, da bi mi bil pisal le eno samo pismo.«

»Ne govori tako! Saj dela vendar samo za te. Bogastvo zbira, ki bo nekoč vse tvoje,« je dejal Lojze Bregant.

»Kaj mi koristi, vsa bogastva,« je odgovorila Sonja, »ko pa mi jemljejo njegovo ljubezen in mi ne dovolje, da bi se smela vrniti domov.«

»Ne žaluj zaradi tega!« jo je skušal tolažiti. »Preveč resna si za tvoja leta. Poglej mene! Star sem že in beležen in skrbim imam čez glavo, pa se zaradi vsega tega ne vznemirjam. Življenje je treba sprejemati lagodnejše in brez turobnih misli, zlasti kadar ga ni moči spremeniti.«

Po tistem razgovoru pa se je srica Lojze izogibal priložnosti, ki bi jo mogla spet speljati na taka vprašanja in razmotrivanja. Sonja je to kmalu opazila. Z njim ni mogla več govoriti o tem. A s kom naj bi potem še govorila? Nikogar ni bilo. Tako ni mogla Sonja od nikogar izvedeti resnice o vprašanju, ki so jo mučila. Vdano je morala čakati dneva, ko se bo nazadnje le oglašil njen oče in jo poklical domov. O, potem bo storila vse, da si spet pridobi njegovo ljubezen. Sonja je že nekda obljubila, da mu bo prinesla sonce. Toda zdaj je vedela, da je bilo to mišljeno le simbo-

lično. Zdaj bi se mogla z njim pametno pogovoriti o vsem, kar ga leži in mu pomaga. In tako je upala in čakala dalje in verjela, da bo vsaj teta Marjana za to poskrbela, da se ko oče nazadnje le spomni.

Tudi ledaj, ko je hitela k paviljonu, kjer je na ležalnem stolu spala gospodična Berndtova, je mislila na to svoje upanje. Tih, čisto tiho je stopila Sonja v paviljon, in ko je zagledala spečo vzgojiteljico, je ni hotela buditi. Previdno je sedla k mizi, na kateri je ležal ilustriran časopis, katerega je bila Berndtova pregledovala preden je zaspala. Ogledovala si je sliko za sliko in stran za stranjo ter prebrala včasih tudi kak odstavek. Tako je potem zagledala tudi sliko moškega, pod katero je stalo ime Dušan Kalan. Izvedela je dalje, da je znamenit violinist, a na naslednji strani je opazila še sliko prekrasne vile in pred njo v senici košatega drevesa istega moškega v družbi elegantne ženske. Napisa pod sliko ji je povedal, da je to Kalanova vila v Luganu, kjer preživlja s svojo ženo počitnice in se odpočiva po trudopolnih potovanjih. Obraz tiste žene je bil preveč zabrisan, da bi mogla spoznati njegove poteze, a tudi če bi jih bila mogla videti, ali bi po dolgih letih še spoznala svojo mater? Vendar se kar ni mogla ločiti od tiste slike. Sama ni vedela zakaj. Nekaj jo je vlekel k njej. Dolgo, zelo dolgo jo je opazovala, da se je gospodična med tem prebudila, zagledala Sonjo in vzklila:

»Ti si že tu, Sonja?«

»Že dolgo,« je povedala Sonja. »Vi ste tako lepo spali, gospodična Berndtova, da vas res nisem hotela buditi.«

»Da, zaspala sem kakor polh,« je smeje se dejala gospodična. »Človek

VAN KAIT SHAMPOON

mora izkoristiti počitnice. Ti si zelo obzirna. Vera bi me bila gotovo takoj prebudila. Koliko bi se mogla naučiti od tebe! Kaj si pa počenjala ta čas, ko sem spala?«

»Ogledovala sem si tale časopis,« je povedala Sonja. »V njem so slike slavnih umetnikov v domačem okolju. Močno so me zanimali, čeprav še nikoli nisem videla nobenega, ne slavnega ne neslavnega umetnika.«

»Res,« je vzklila gospodična, »velika škoda je zate in za Vero, da nikoli ne pridela v svet, kjer bi se mogli seznaniti z umetnostjo. Pa saj sta obe še tako mladi! Vse boš še doživeli. Moj zadnji doživljaj je bil neki violinisti koncert pred leti. Igral je virtuoz, katerega sliko najdeš tudi v temle časopisu — Dušan Kalan.«

»Da, prav njegovo sliko opazujem,« je vzklila Sonja. »Tudi njegova žena je na eni izmed slik, samo tako nerazložno je, da si je ne morem natančneje ogledati. Ali je Kalan res tako velik umetnik, kakor pišejo tu?«

»O, njegovo igranje je božansko!« je rekla Berndtova. »Ob njem prilazejo človeku solze v oči, zlasti še,

če igra svoje lastne skladbe. Ampak pomisli, kadar koli nastopa, gleda le svojo ženo, ki sedi v koleri izmed prvih lož, a tudi ona vidi vedno le njega. Morala se jo vedno ogledovati. Bila je očarljivo lepa in tako sladko se je smejala. Čisto tako, kakor se smeješ ti. Da, često sem morala tu misliti na tvojo podobnost z njo. V Parizu sta bila po koncertu oba z ženo gosta predsednika republike, v Rimu pa gosta kralja in kraljice. V Parizu sem jo potem, ko se je odpeljala z možem v avtu, videla od blizu. Golovo se mora že približevati štiridesetletnemu letu, pa je čudovito mladostna.«

Sonja je z zanimanjem poslušala vzgojiteljico pripovedovanje. Saj se je le prav malokdaj zgodilo, da bi stara gospodična pripovedovala kaj tako zavzeto. Potem je rekla:

»Lepo mora biti, poslušaj tako slavne umetnike in gledaj tako srečne ljudi.«

»Nikor ne govori tako hrepeneče!« jo je smeje se pokarala vzgojiteljica. »Videla in slišala boš še veliko umetnikov, kadar boš prišla v svet.«

»Jaz?« je zagrenjeno vzklila Sonja. »V svet? Kdaj neki se bo to zgodilo?«

»Nu, mislim da že v nekaj letih,« je rekla Berndtova. »Vera mi je pripovedovala, da bo odšla v Pariz, in ti jo boš gotovo spremljala.«

»Mene ne mika Pariz,« je povedala Sonja. »Jaz bi odšla rajši v Ljubljano, k očetu.«

»Da, ker živi tam tvoj oče, je tam tudi tvoja domovina, toda sicer je Ljubljana dolgočasna in majhna, še najrahlejša senca Pariza ne. Pred davnimi leti nekoč sem potovala skozi Ljubljano v Italijo.«

»Jaz pa hrepenim po njej. Naša je in zato tudi moja, pa četudi ni sijajna, kakor so svetovna mesta.«

»Lepo je, da ljubiš svojo domovino,« je dejala vzgojiteljica. »Tudi jaz nisem doma iz velikega svetovnega mesta. Toda mene je luna menda že omamila in pokvarila. Razen tega me spominja domači kraj samo na revščino in trpljenje rane mladosti. Tu, v tujem svetu pa je toliko razkošja. Se tu, v tej samoti je lepo.«

»Da, lepo je,« je prihrula Sonja, »toda žalostno.«

»Ker gledaš na vso to lepo to z žalostnimi očmi,« je dejala Berndtova. »Ali ti nisem že često dejala, da si za svojo mladost preveč turobna? Kaj bi jaz dala, da bi mogla biti spet tako mlada ko ti, da bi mogla živeti

EVO PRALNI PRAŠEK

tu in biti brez skrbi za svojo oskrbo! Ti pa nimaš nobenih skrbi, in okoli tebe je toliko lepote, zakaj si potem žalostna?«

Sonja je vstala in stopila k ograji. O, ko bi gospodična Berndtova le slutila, koliko vzroka za žalost imal! Toda Sonja ji nikoli ni govorila o svojih sliskah in tegobah. Morala se je šele umiriti in spet zbrati, da se je mogla okreniti in dejeti.

»Razumem vas, da se vam zdim srečna, gospodična Berndtova, kajti vi ste se morali vse življenje ukvarjati le z nevhvaležnimi tuji otroki. Če pomislim, koliko truda sem vam povzročala, vas razumem.«

Dalje prihodnje

KULTURNI TEDNIK

Danski pisatelj v slovenščini

Leta 1876. je izdal danski pesnik in pisatelj Jens Peter Jacobsen svoje najdaljše prozno delo, roman »Gospa Marija Grubbejeva«, ki je bil v dveh mesecih razprodan in je pomenil ne samo za romanopisec, marveč tudi sploh za dansko slovstvo velik uspeh. Ob enem je bil manifestacija neke dalne nove smeri, ki se je pozneje v končni izkristalizaciji izživela do viske v slovenskih drugih evropskih narodov. Bil je to naturalizem čeprav se pomešan z romantizmom.

Tedaj se ne tridesetletni pisatelj je segel po snov svojega romana v zgodovinsko dobo in jo vzel iz zgodovine, ne da bi hotel s tem napisati zgodovinsko delo v strogem smislu le literaturne zvrsti. Tako nam prikazuje roman, ki ima v slovenščini v prevodu Bovomirja Stoparja skrajšani naslov »Marija Grubbejeva«. Življenje resnične glavne junakinje in oseb, ki so vpletene v zaplet in razplet te v bistvu tragične zgodbe. V njej spremljamo Marijo Grubbejevo, hčerko vladarja, po vseh stopinjah njene čudovite poti, ki jo vodi v zakon s kraljevim princem, potem od njega v druge zakone ter nazadnje v pravnost na dnu. In vendar je po njenih stopinjah neizbrisna in neizbegljiva dolžna to njenemu značaju, temperamentu in vsem ostalim, kar jo sodoloča. Pisatelj nas o tem prepriča in v tem le ena njegovih odlik. Druga je v zgradbi zgodbe in načinu njene pripovedovanja, ki je bogato prepleteno s finimi vseh vrst.

Dandanes ko imh svetovna literatura večja dela le zvrsti kakor je Jacobsenova »Marija Grubbejeva« njegov

roman ne predstavlja več tistega, kar je tedaj, ko je izšel, in še nekaj desetletij pozneje, toda njegova vrednost je še vedno tako velika, da jo bil vreden poslovnitve. Pomen tega prevoda je pa dalje tudi v tem, das mo šele z njim dobili Slovenci večji vpogled v Jensa Petra Jacobsena, saj nam je bil doslej prav malo znan. Morda se bo zdaj kdo odločil tudi za prevod in izdajo izbora njegovih novel, katerih ena je izšla pred to vojno v »Modri ptici«. Stoparijev prevod se bere prijetno. Oprema knjige je običajna v tem polletju.

Prva knjiga Narodopisja Slovencev. V Žužkovski založbi »Klase« je izšlo nedavno kot prvo delo zastopane znanstvene knjižnice znanstveno delo, ki smo ga Slovenci res že močno pogrešali: Narodopisje Slovencev, katero je priredil s sodelovanjem narodopiscev Breznika, Grafenauerja, Kolnika, Marolla, Orla in Villana ravnatelj Etnografskega muzeja v Ljubljani dr. Rajko Ložar. Knjiga, ki obsega 352 strani četrtinskega formata, je prva polovica celotne publikacije, ki bo zaključena šele z drugim delom, kateri bo izšel še letos. Večino gradiva za ta prvi del je pripravil sam sestavilalec dr. Ložar, ki je napisal tudi uvod in uvodno poglavje, v katerem opredeljuje narodopis kot znanost, njeno področje in njene cilje. Razen tega je napisal dr. Ložar še razprave o naseljih in zemljiščih, o kmečkem domu in kmečki hiši, pridobivanju hrane in gospodarstvu ter o ljudski hrani. Dr. Franc Kolnik je prispeval pregled slovenskega pravnega narodopisja. Boris Orel se je razdal vsebine. Že iz naslovov je mogoče spoznati, koliko gradiva obsega ta prva knjiga Narodopisja Slovencev in kako pomembna je za dograditev naše celotne slovenske znanosti. Prav tako dragocen je pa tudi ilustrativni material, ki nam prikazuje poleg slik glavnih slovenskih narodopiscev zlasti

tipe slovenskih domov, gospodarskih zgradb, raznih orodij, običajev itd., delno po fotografijah, delno pa po risbah in umetniških slikah. Naslovno stran je narisal akad. slikar Maksim Gaspari.

Belčičeva pesniška zbirka. Ljudska knjižnica je izdala pred kratkim pesniško zbirko Vinka Belčiča »Česminov grm« v opremi Vladimirja Gaiška. Na štiridesetih straneh je zbral tu naš mladi pesnik dominsvetovega kroga 28 pesmi, ki so razdeljene v tri cikle, katerih na ne označujejo naslovi, ampak opremiteljevalce viniete.

Naslov zbirke je dala uvodna pesem »Česminov grm«, ki je reproducirana v razortih verzalkah brez verznihih prekinitev tudi na naslovni strani. Belčič je pesnik, ki je izšel iz ekspresionizma in gradi svoje pesmi pretežno na ekspresivnih prispodobah doživljenja. Najskrajnejša in najbolj ekscentrična je njegova naslovna pesem »Česminov grm«.

»Lovski doživljaji in spomini. Pod tem naslovom je izdal dr. Rudolf Marv v samozaložbi knjigo na 186 straneh, v kateri je zbral 28 trileh iz lovskega življenja. O delu, ki se uspešno pridružuje drugim našim lovskim knjigam, je mogoče reči, da sedanjosti in domo podrobnosti se potopljajo v eni prihodnjih številka našega lista.

HUMOR

Radovednost

»Zakaj pa tako oprezno odpiraj pismo?« vpraša Breda svojo prijateljico.

»Sprla sem se v svojim ženinom in mu bom njegovo pismo zaprto poslala nazaj — prej bi pa vseeno rada vedela, kaj mi ta nesramnež piše.«

Pri vedeževalki

»V kratkem bo vaša srečka zadela 100.000 lir.«

»Kasno! Dajte mi 50.000 lir, pa vam jo odstopim.«

V gostilni

»Koliko piva pa stele po navadi na teden?« vpraša gost-krmarja.

»Dva hektolitra.«

»Dvakrat toliko bi lahko stali.«

»Kako neki?«

»Če bi vrše zmerom do vrha natočili.«

Spreminja se

Dva trgovska potnika se srečata v vlak in si pripovedujeta o svojih ženah. Pa vpraša prvi drugega: »Ali je tvoja žena plavalaska?«

»Zdaj ti pa res ne morem povedati,« se nasmeje prvi. »Sem že štirinajst dni na polovanju.«

Tudi vzrok

Paznik novodošlemu letniku: »Zakaj ste pa vi sem prišli? Ali zaradi alkohola?«

Jetnik: »Ne, zaradi vode.«

Paznik: »Kako pa to?«

Jetnik: »Sem namreč mlekár.«

Prihranek

»Povejte, gospa Kosova, ali zdaj več prihranite, ko sami kuhate?«

»Da, odkar sama kuham, moj mož samo polovico toliko poje, kakor prej.«

Obilen blagoslov

Gospod Cepec bo postal oče. Nestrpnost se spreha po hodniku sem in tja in čaka, kdaj mu bo babica sporočila, kako se je izšlo. Naposled se le odpro vrata, babica se prikaže na pragu, nasmehe se in slisne gospodu Cepecu roko, rekoč:

»Vse se je srečno končalo.«

»Ali je deček?« jo vpraša gospod Cepec.

»Da, srednji je deček,« mu pove babica.

Dobro posredovanje

»Obljubili ste mi 25-letno vdovo, a ta, ki ste mi jo preskrbeli, je stara že pet in štirideset let,« se razburja gospod Kovač, ki se je hotel poročiti s pomočjo ženitovanskega urada.

Uradnik: »Gospod, pravi mi vas nismo preslepali!« Gospa je res že 25 let vdova.«

V trgovini za čevlje

»Ali ti čevlji iz krokodilje kože res vodo drže?«

»Seveda, steer bi imel krokodil zmerom vodo v trebuhu.«

En je izvedel

»Prosim, kje je policijska stražnica?« vpraša kolezar nekega pešca.

»Ne vem,« mu odgovori pešec. »A če se boste še nekaj časa vozili po pločniku, vam jo bo stražnik pokazal.«

Počitnice doma

Ali si že kaj premišljevala, kako boš preživela letošnje počitnice, kako si boš uredila tistih borih štiri- najst dni ali tri tedne, ki jih imaš vsako leto določenih za počitek? Ali si že mislila, da je mogoče tudi počitnice v domačem okolju tako urediti, da se boš po njih počutila spočito, kakor da bi prišla iz dolnjih krajev, polnih sonca in svežega zraka? Morda boš dejala, da to ni mogoče, a povedati ti moram, da se motiš. S kolikarj dobro volje, si počitnice doma lahko tako urediš, da boš potem čez štirinajst dni spet spočita in delazmožna odšla lahko v službo.

Kadar mislimo na počitnice, si zmerom predstavljamo neko določeno spremembo, ki nas bo poživila in nam sicer sivo vsakdanjost tako prijetno spremenila. Počitnice doma si moraš torej urediti čim bolj tako, da boš spremenila svoje vsakdanje domače okolje, in da se ti bo samilo zdelo vse drugačno in lepše kakor sicer.

Vsa svoja dnevna opravila preuredi čisto drugače, kakor si imela doslej razporejena. Delaj samo tisto, kar ti ugaia in veseli in poskrbi predvsem zato, da boš v počitnicah poživela svoje telo.

Ce si morala doslej vse leto zjutraj zgodaj vstajati in si prijateljica postelje, potem zdaj nekoliko dalj po- leži, a pravim samo nekoliko dalj. S tem nikakor ne mislim, da leži do desetih ali do enajstih dopoldne, ker bi sicer zamudila najbolj zdravo sonce in najlepši del dneva. Leži reci- mo do osmih, kar je čisto dovolj, pa se ti bo zdelo, da si prijetno spre- menila svoje življenje. Ce pa nisi ta- ko navezana na posteljo in si prijaj- teljica svežega jutrnjega zraka, po- tem preuredi svoje počitnice tako, da boš bolj zgodaj vstajala ko doslej. Gotovo se ti to čudno in nič kaj mikavno zdi, a verjemi mi, če boš nekajkrat zapored zjutraj zgodaj vsta- la in odšla na sprehod, boš kmalu morala priznati, da je jutrnji sprehod pač najlepši začetek dneva.

Jutrnje sprehode lahko zamenjaš nekajkrat za kolonjske izlete, pri katerih boš še podvojeno doživljala lepoto jutra, vožnja bo pomirjevalno

vplivala na tvoje živce, hkrati se boš pa na njej tudi marsičesa pou- čena naučila. Pelji se vsakokrat v drugi konec mesta, saj je zjutraj po- vsod zrak čist in so ulice prazne in brez prahu. Tako boš spoznala raz- lične dele našega prelepega mesta, in opazila, kako drugi ljudje prežive prve ure novega dne.

Sele ko boš priromala s takšnega jutrnjega izleta domov, misli na ko- panje in na prijetnost, ki so z njimi v zvezi. Odpravi se pač v listo ko- pališče, ki ti je najbolj pri srcu. Ce je pa dan oblačen in le tu pa tam prikuha sonce izza oblakov, se obleci v kopalno obleko, sedi na teraso ali če mogoče na vrt, vzemi v roko do- bro vedro knjigo in se zatopi vanjo. Tako boš uživala zračno kopel in združila duševni in telesni užitek v prijetno enoto.

Zvečine boš najbrže obedovala do- ma, a kakšen posebno lep dan si vendarle uredi tako, da boš vsega preživela zunaj v naravi po mož- nosti ob kakšni vodi. Saj ni treba, da se zato natovoriš, kakor včasih, ko si odšla za več dni v hribe. V tor- bico ali cekarček si pripravi čim več sveže hrane, sadja, zelenjave, po- tem jed, ki je primerna za prenos in jo lahko uživaš mrazlo. Potem ves dan preživi v zelenju in na svežem zraku. Ce boš s seboj vzela še koš dobre volje, se boš zvečer spočita in zadovoljna vrnila domov.

Za prijetne in poživljajoče počit- nice doma je važno, da se ravnaš po nekaterih pravilih, ki bodo tudi pri- pomogla, da bo tvoj odhiti doma tak- šen, kakršnega si želiš:

Izogibaj se ljudem, ki so zmerom slabe volje in natakneni ter se rajši druži z veselimi, optimističnimi znanci. Vsakokrat ko ješ, prepodi vse svoje skrbi in ne misli na nič dru- gega ko na jed. Tako ti bo zaužita hrana bolj teknila in zalegla.

Beri samo vedre knjige in si oglej samo takšne filme in gledali- ške predstave, ki te bodo razveselile. Vsak večer hodi zgodaj in ob isti uri spat. Ne beri v postelji in takoj ko ležeš, ugasi luč.

Zjutraj ko se prebudiš, popij ko- zarec vode, še boljše je pa če imaš pri roki kakšno koli sadje.

(Ti trije modeli so risani izrečno za »Družinski tednik« in niso bili še objavljeni)

Tri preproste, a ljubke polne obleke za deklice. Prva je iz svilene- ga krilca z naravnimi in etaminaste bluze. V njej se bo vaša hčerkica posebno prijetno počutila, saj je hladna in praktična. Druga obleka je iz pikčastega etamina, poživljala jo samo pentli ob vratu in pasu. Tretja obleka je iz temnomodrega plaina, pas, spodnji rob obleke in rokavov in proge od ramen do srede krila so pa iz belega plaina. Vse tri so primerne za igre, kopanje in sprehode.

Kako si ohranim lepe in zdrave oči

Dandanes ženske bolj ko kdaj prej bolehalo za različnimi očesnimi boleznimi, za vnetji, prehladi in drugimi nevarnostmi. Teh bolezni je včasih krivo prenaporno delo, nesrečno na- ključje, čisto so jih pa krive tudi same, ker so vse premalo pazljive in se ne zavedajo, kako važne so vsako- mur oči in kako težko jih je pozdra- viti, če so enkrat bolne.

Predvsem skrbite, da vam ne bo kakšno tuje telo padlo v oko in ga poškodovalo. Posebno pri kolesarjenju ste v veliki nevarnosti glede tega. Na kolesu vam mnogikrat pade v oko mušica ali drobce prahu in naredi v očesu sicer neznatno, a vendar za oko dovolj veliko ranico, ki vam lahko postane usodna. V takšnem primeru morate tuje telo takoj previdno vzeti iz očesa s čistim robcem. Ce to ne gre, ne smete oko mecat z roko in segati vanj s prsti. Zglejte se v daljavo in zdravo oko zaprite. Potem z onim očesom, v katerega vam je telo padlo, nepremično, ne da bi trenili, strmite v daljavo in počakajte, da se vam bo oko samo od sebe zasožilo. S solzami bo navadno iz očesa odteklo tudi telo, ki vam je vanj padlo. Ce pa tudi to ne bi pomagalo in mušice ali drugega predmeta sami ne morete vzeti iz očesa, morate nemudoma k očesnemu zdravniku.

Oči morajo delati po šestnajst ali še več ur na dan in nujno potrebujejo tudi počitek. Zato skrbite, da jih ne boste preutrudili, ne berite v poltemi, pri slabi razsvetljavi ali na močnem soncu. Oči ljubijo milo svetlobo in pre- jarka žarke le s težavo filtrirajo. Zato vas bodo po branju na močnem soncu prav gotovo skelele in bodo utrujene. Tudi sicer sončni žarki lahko škodu- jejo vašim očem. Zato je boljše, da si

na soncu zmerom nataknete temna očala, ki pa morajo seveda biti dobra. Če imate občutljive oči, se glede njih posvetujte z zdravnikom.

Ce vam je zdravnik predpisal za- branje očala, berite zmerom samo z njimi in pojdithe takoj k zdravniku, če se vam zdi, da so postala prešibka. Pazite na to, da vam očala pravilno sede na nosu in so slekla zmerom čista. Pripravite si za sušenje očal platneno krpo, ki jo imejte zmerom pri roki.

Ženske skušajo lepoto in izrazitost svojih oči podčrtati s tem, da si bar- vajo obrvi in trepalnice. Često pa po- stanajo neprevide in okužijo svoje oči. Pri tem opravilu morajo torej biti posebno pazljive, da si ne bodo bolj škodovala ko koristile. Res je, da po-

KRZNENE PLAŠČE

lisičje boe, dobro ohranjene, kupuje
Krznarstvo Rot, Mestni trg 5
Sprejem samo dopoldne. Vhod skozi vežo

stanejo trepalnice dolge in leskečose se, če jih mažemo z vazelino. A tudi tu ne smete pretiravati. Namažite si trepalnice čisto na tanko, tako da va- zelina ne bo prišla v oči in vas ne bodo zaradi nje pekle. Tudi razni pri- pomočki za izpiranje oči, posebno takšni, ki služijo izključno samo lepoti, utegnejo škodovati in je boljše, če se glede njih posvetujete z zdravnikom.

Zavedajte se, da morejo samo zdra- ve oči biti tudi res lepe in je zdravje tesno povezano z lepoto. Prav nič vam torej ne pomagajo lepo zaokrožene obrvi in navzgor zavahane trepalnice, če nimate zdravih, jasnih oči.

Kakšen naj bo gospodinjjski predpasnik

Predpasnik nosi gospodinja zato, da si prihrani obleko, poleg tega pa tudi zato, da je v njem videti čista. Gospo- dinja, ki nosi umazan predpasnik, je videti bolj nečedna ko gospodinja, ki ima na sebi umazano obleko.

Ce mora biti predpasnik zmerom čist, je jasno, da sme biti samo iz pralnega blaga. Gospodinja naj ga vsaj dvakrat na teden zamenja z dru- gim. Tako bo prihranila na milu in predpasnik bo dalj časa ostal lep. Saj je jasno, da se predpasnik mnogo prej obrabi, če pride v pranje tako umazan, da ga perica komaj opere.

Bel predpasnik je za gospodinjjo naj- lepši, pa tudi najlažji je videti. Zal pa ni najbolj praktičen in najcenejši. Njemu precej enakovredni so pred- pasniki iz vzorčastega svetlega pral- nega blaga, ki se ne bo tako zamazal in bo gospodinja v njem vendar videti čista.

Navadnemu gospodinjjskemu pred- pasniku, ki ga gospodinja zavezuje za- da s trakovi in ima naravnice, je sorodna tako imenovana »domača halja«, ki pa pogosto svojega imena ne zasluži. Ženske jo namreč vse pre- več uporabljajo v namene, katerim sicer ne bi smela služiti. Nekaterim takšna domača halja pomeni toliko

kakor zavesa, za katero skrivajo vse ono, kar drugi ne smejo videti. Oble- čejo jo čez nočno srajco in hodijo v njej še vse do polnočnega, ker so pre- lena, da bi se preoblekle, ali jo pa nataknejo samo za najgrša dela.

Domača halja bi morala biti gospo- dinji tisto, kar je šolarji šolski pred- pasnik. Varoval naj bi obleko, jo po- zimaj grel, poleval pa, ko ga ima lahko oblečena kar na perilo, bi jo varo- val pred vročino. Za poletni niso pri- poročljive dolge domače halje, ker so vroče in ne vzbujajo nič kaj domač- nosti. Pozimi pa naj jih nosijo samo one gospodinjje, ki jih rado v noge mebe in so nagnjene k ozebljam.

Drugim takšnih halj ne priporočamo, ker se bodo v njih pomehkžile in jih bo potem na cesti zeblo v meča. Tudi domača halja mora biti iz pralnega blaga in naj jo gospodinja prav tako kakor predpasnik večkrat menja. Gospodinja bi morala na pred- pasnik in na haljo bolj paziti, ko na ostale obleke. Moški sodijo namreč žensko prav po tem, kako je oble- čena doma in ne kako je naletkana tedaj, ko gre z doma. Gospodinja je v zamazan domači halji ali v raztrga- nim, mastnim predpasnikom videti ma- lomarna, površna in iz njenih rok nihče ne bo z užikom jedel.

Pravila za zdravje in srečo duha

Statistika o umrljivosti ljudi nazo- ro kaže, da se je življenje ljudi v zad- nih desetletjih znatno podaljšalo in ostanejo ljudje tudi dalj časa mlado- stni ko v prejšnjih stoletjih. Temu je vzrok higiena, sport, zdravo življenje in predvsem napredek zdravniške zna- nosti. Zato so ljudje danes kljub tež- kemu življenjskemu boju tudi bolj zdravi ko prej.

Temu telesnemu izboljšanju člove- škega življenja bi pa nujno moralo sle- diti tudi izboljšanje našega duševnega zadovoljstva in sreče. Ce bi se izbolj- šalo še to, potem ljudje ne bi samo dali živeli, temveč srečneje živeli. Da bi ta cilj dosegli, bi se morali ljudje ravnati po nekaterih pravilih, ki bi nam podobno kakor pravila o higieni ohranjajo naše telo mladostno, očvrsta- la duha in ga ohranila zdravega.

Ta pravila so:

Bodimo optimisti! Kdor je bolan in hoče ozdraviti, ne sme misliti na svo- jo bolezen ali celo smrt, temveč na ozdravljenje. Kdor hoče izpolniti za- dano si nalogo, ne sme misliti na te- žave, ki jih bo moral premagati, tem- več na veselje, ki ga bo občutil, ko bo svojo nalogo izpolnil. Kdor hoče ostati duševno zdrav, zadovoljen in srečen, se ne sme vdajati žalostnim mislim, temveč zmerom in kljub vsemu ostati optimist.

Dopovejmo samemu sebi, da smo srečni! Vzgojimo si močno voljo a po- močjo katere bomo potem lahko vodili sebe k zadovoljstvu in sreči. Z voljo in s tem, da si stalno dopovedujemo, da je življenje kljub vsemu lepo in smo lahko z njim zadovoljni bomo do- segli, da se bomo ne samo duševno temveč tudi telesno dobro počutili. Zdravniki trde celo, da pri takšnem za življenjsko srečo dojemljivim in ve- selem človeku vsi organi drugače de- lujejo in pri njem bolezen težje najde svoje tloriše kakor pri žalostnih in pesimističnih ljudeh.

Imejmo zaupanje vrednega priate- lja! Človek ne sme biti sam vase za- prt, temveč si mora zmerom znova svoje srce olajšati s tem da svoje te- žave nekemu zaupa in se mu izpove. Zato potrebujete zanesljivega priate- lja, pa naj si bo to tvoj mož, prijatelj, prijateljica, zdravnik ali kdo drugi. Odkritosrčen razgovor s takšnim pri- teljem človeka poživlja in ga duševno prenovi kakor prijetna kopel posveči utrujeno telo.

Vsak človek nima svojega vrta, pol- nega prekrasno duhetih cvetic. A cvetlice v božji naravi rastejo za vse brez izjeme. Treba nam je samo po- gledati na travnike in ozdičke pa bo- mo našli za vsak okus in vsako ve- liko, natrgali si bomo lahko šopek in z njim okrasili svojo sobo.

Vsak človek nima brezskrbnega živ- ljenja, nima denarja v preobilici in ga ne obdaja sama sreča. Zvečine imajo vsi ljudje svoje težave, skrbi in za- losti polne dni. In vendar raste na življenjski poti nas vseh veliko cvetja — veliko malenkostnih stvari, ki nas osrečujejo in za katere se nam je tre- ba samo pripogniti, jih doseči in dvig- niti k sebi. Z njimi si tako lahko po- zlatimo sivo vsakdanjost.

Kako si z malenkostmi osrečimo življenje, je odvisno od vsakega po- sameznika. Sreča in zadovoljstvo je namreč za vsakogar drugačna. Nauči- mo se v tem primeru biti takšni ka- kor otroci. Samo poglejte otroka, ka- kogo zadovoljen je, če ima v rokah sk- rgano lutko s polomljenimi nožicami. Kako jo pestuje, stiska k sebi in je pri tem srečen. Ne misli na one pre- lene igrače, ki jih imajo drugi, tem- več je zadovoljen s tem kar ima. Ta- ko bi morali biti tudi mi odrasli. Vsakdo bi moral imeti neko bitje ali stvar, ki bi ga osrečevala in dala njegovemu življenju smisel.

Samo poglejmo osamelu staro ženi- co, ki nima nikogar več na božjem svetu, pa je vendar nasmejana in sre- čna. Doma ima psička, maceo ali lu- bkega kanarčka in mu posveča svo- jo veliko ljubezen in pozornost. Ni eno ljubezen do tega bitja se zdi smešna, a je po drugi strani spet ganljiva.

Kaj stori star upokojenec, ki nima prijateljev, ne ljubi prijateljev in mu je umrla žena? Mož je ljubitelj cvetic, posebno pa kakti. Naredil si je na oknu svoje skromne sobe zaboček, vanj nasadil cvetlice, v sobo p postavlja posode z najrazličnejšimi kaktaji- mi. Vsak dan znova te cvetlice goji, jih zaliva in neguje, vse njegove misli so pri njih. Mož je srečen in vendar je vzrok njegovi sreči tako neznaten.

Tudi ljubitelji raznih redkosti, zbira- telji znanih, novcev in podobnega, so ljudje, ki vedo, da tihi velika skriv- nost življenja v malih osrečujočih stvareh. S pomočjo njih krepki in čili vztrajajo v življenjskem boju in na- omajajo. One jim pomagajo, da ostane njihova duša zdrava in čila.

Za vsako nekaj

Šetke za lase držite kdaj pa kdaj nekaj minut nad paro, pa si bodo dlake spet opomogle in postale kakor nove.

V današnjih časih, ko je milo drago, mora gospodinja varčevati tudi s pranje- jem brisač, ki se tako hitro zama- žejo. V ta namen si pomagajte z ža- ganjem. Nasujte ga v leseno škatlico, ki jo imate na štedilniku, potem pa mokre roke po umivanju vseele pono- čite vanj in jih odrgnite z njim. Suho žaganje bo roka temeljito posušilo in ne boste prav nič potrebovali brisače.

Ce v družbi zdehate in vam je zato nerodno, si položite hrbtno stran roke na gradnico, med železdem in zadnjim rebrom, pa bo zdehanje pojenzalo.

NAS NAGRADNI NATECAI

Kotiček za praktične gospodinjje

Za vsak prispevek, objavljen v tej rubriki, plačamo 10 lir

Ovirkovi polpeti

Skuhaj boli trdo polento. Ohlajeni primešaj drobno zrezanega drobnjaka in ovirkov. Izoblikuj polpete, jih po- valjaj v moki in opec na ponvici za omele. Pri tem potrebuješ toliko ma- ščobe, da je ponvica dobro namazana. Serviraj jih s solato, dobri so pa tudi mrzli namesto kruha.

Makaroni s sadiem

Skuhaj makarone, toda ne do mehkega. Odcedim in ohlajeni primešaj naslednji nadev: v skodelici mešaj žlico sladkorja, žlico katere koli maščobe in rumenjak ter žlico ka- kršnega koli sadja (maline, ribezeli, jagode, borovnice, nasturana jabolka, sesekljane češnje) in končno dodaj še snež enega beljaka. Tako pripravljene makarone stresi v ponvico za omele, v kateri si prej razbelila malo maščo- be. Ko lepo zarumeni na eni strani, pokrij z veliko pokrovko in vrni, da ostane makaronova površina na ponvi. Potem malo nagni, da zdrsne nazaj v ponev in se ponevče še na drugi strani. Jed serviraj toplo ali mrzlo.

Honorar za objavljeni recept dvig- nete lahko takoj po objavi v naši upravi. Po pošti pošiljamo šele takrat, ko se nabere več takšnih nakazil. — Prispevke naslovite na Uredništvo »Družinskega tednika«. Kotiček za praktične gospodinjje. Ljubljana, Mestni predal 253.

Moj otrok krvavi iz nosa

Otroci se čisto pri igrah udarila v nos in že se pociedi iz njega kri. Ko to ugleda mati, se prestraši, misleč, da je to krvavenje nevarno in bo imelo za otroka posledice. Temu pa ni tako. Krvavenje iz nosa, seveda če ni pre- pogosto, ni prav nič posebnega in tudi nič ne škoduje.

Nos je tako rekoč posrednik med zunanim zrakom in med našimi pljuči. V njem se zrak ogreje, filtrira in pride tako prečiščen v naša pljuča. Notranost nosa je preoblečena z než- no kožico, ki je dosti občutljivejša od zunanje kože in na gosto posejana s krvnimi žilicami. Zato lahko kaj hitro zaradi krvavit. Včasih le dovolj da se nekoliko močneje useknemo, ali za- kasniamo in že opazimo krvave ma- deže na robcu. Ce se pa kdo udari po nosu, le krvavenje še bolj upra- vičeno.

Ce se pri udarcu v nos pretreza ena ali več majhnih krvnih žilic, bo krva- venje kaj kmalu ponehalo in ranica se bo sama od sebe spet zacelila. Ce se pa pretreza večja žila, krvavenje samo od sebe ne bo tako hitro pole- nilo in si moramo zato znati po- mazati.

Otroka, ki mu teče kri iz nosa, po- sedimo na stol in mu zavovemo, naj

drži glavo kolikor mogoče pokonci. Potem vzamemo kos vate in ga na- rahlo potisnemo v nos. Nato polagamo otroku na tilnik mrzle obkladke ali led. Otroci naj tako nekaj minut mirno sedijo in kri se mu bo najbrže ustavila. Ce pa to še ne pomaga, naj otrok na- moči noge v topli skoraj vroči vodi. Tako se mu bo zmanjšal naval krvi v glavo. Dobro je tudi, če mu z mrzlo vodo močimo roke do komolca. Ce pa krvavenje kljub temu noče in noče ponehati, pokličimo zdravnika na po- moč. Vendar je to le redkokdaj po- trebno.

Krvavenje povzročajo največkrat močnje, ki nastanejo v puberteti. Te povzročajo navadno naval krvi v glavo. Krvavenje pa lahko v redkih primerih povzroča tudi zaprtost ali naporno razumsko delo v neugodnem položaju, ki ovira obtok krvi v glavo. Včasih

DARMOL
najboljše odvajalno sredstvo

povzroče to nevarnost tudi razširjena žilice v nosu. Vsekakor je najboljšo, da pri pogostnem krvavenju iz nosa po- vprašamo za svet zdravnika, ki bo tel nevarnosti našel pravi vzrok.

Perilo se mi trga

Gospodinja se dandanes bolj ko kdaj prej pritožuje, kako se jim pe- rilo trga in koliko časa potrebujejo za krpanje. Takšne pritožbe so več ali manj skoraj zmerom upravičene, saj zdaj ko ni dobrega pralnega mila, a nekateri so kljub temu tudi sama ne- koliko krive, da jim perilo tako rekoč pri pranju razpade.

Ce hočete da boste perilo čim dalj ohranili, morate zašiti vsako najmanj- šo luknjico in ne smete čakati, da na- raste v veliko luknjo. Tedaj boste nam- reč porabile mnogo več časa za krpa- nje.

Perilo krpaite zmerom no pranju, ko je čisto. Ko ga boste potem zlik- nala in zakrpana zložili v omaro, boste imeli prijetno zavest, da je čisto in celo in ga lahko vsak trenutek oble- čete.